

**Совет за радиодифузија
на Република Македонија**

**АНАЛИЗА НА ПАЗАРОТ НА
РАДИОДИФУЗНАТА ДЕЈНОСТ
за 2007 година**

Изработено од
Секторот за истражувања и долгорочен развој
на Советот за радиодифузија на РМ

Скопје, декември 2008 година

С о д р ж и н а

ВОВЕД	2
1. РЕЗИМЕ НА АНАЛИЗАТА	4
2. ТЕЛЕВИЗИСКА ИНДУСТРИЈА	10
2.1 Клучни промени на телевизискиот пазар	10
2.2 Телевизиска индустрија	16
2.2.1 Модели на прием на ТВ сигналот и субјекти на пазарот	16
2.2.2 Приходи во телевизиската индустрија	19
2.2.3 Структура на трошоците	26
2.2.4 Инвестиции на комерцијалните телевизии на државно ниво	31
2.2.5 Пасива и обврски во телевизиската индустрија	32
2.2.6 Резултат од работењето во телевизиската индустрија	34
2.2.7 Финансиски показатели на телевизиската индустрија	36
2.2.8 Вработени	39
3. РАДИСКА ИНДУСТРИЈА	43
3.1 Клучни промени на радискиот пазар	43
3.2 Радиска индустрија	49
3.2.1 Модели на прием на радиосигналот и субјекти на пазарот	49
3.2.2 Приходи во радиската индустрија	52
3.2.3 Структура на трошоците	58
3.2.4 Инвестиции на комерцијалните радија на државно ниво	64
3.2.5 Пасива и обврски во радиската индустрија	65
3.2.6 Резултат од работењето во радиската индустрија	67
3.2.7 Финансиски показатели на радиската индустрија	68
3.2.8 Вработени	69
4. ПАЗАР НА ОГЛАСУВАЊЕ	74
4.1 Бруто и нето-приходи од огласување	74
4.2 Компаративни показатели за бруто и нето приходите од огласување во телевизиските индустрии	77
4.3 Огласувачки индустрии и компании во ТВ-секторот	78
4.4 Удели во нето-приходите од огласување и удели во гледаноста и слушаноста	82
5. СТРУКТУРА НА СОПСТВЕНОСТА	86
5.1 Облици на интеграција на капиталот	86
5.2 Промени во сопственичката структура во 2007 година	90
5.3 Сопственичка структура на радиодифузерите	91

Вовед

Потребата од континуирано следење на состојбата на пазарот на радиодифузната дејност произлегува од основната улога на Советот за радиодифузија утврдена во член 21, став 3 на Законот за радиодифузната дејност, каде што се вели дека при остварувањето на своите законски надлежности Советот за радиодифузија, покрај другото, се грижи и за „...економски и технолошки развој на дејноста“. Оваа задача на Советот е поврзана и со потребата да се обезбеди спроведување на основните цели на Законот за радиодифузната дејност, меѓу кои и „унапредувањето и поттикнувањето на конкуренцијата и развојот на радиодифузната дејност“ (член 2, став 1, алинеја 4). Трет аспект поради кој е важно Советот да ги следи состојбите на радиодифузниот пазар се неговите надлежности во спроведувањето на одредбите од глава 3 на Законот за радиодифузната дејност поврзани со заштитата на плурализмот и разновидноста во програмската понуда, односно со спречувањето на недозволената медиумска концентрација. За да може да одлучува за овие прашања, на Советот му се неопходни прецизни показатели за уделите на пазарот на огласување и уделите во гледаноста и слушаноста, како критериуми што се утврдени во став 6, алинеја 1 и 2 на член 17 од Законот за радиодифузната дејност.

Во Стратегијата за развој на радиодифузната дејност, во насоките за развојот на радиодифузната индустрија (точка 3.50) се нагласува дека идната регулација на дејноста треба да се потпира на редовни и продлабочени анализи на пазарот заради што Советот треба „...во редовни интервали (барем еднаш годишно) да спроведува анализи на економското работење на радиодифузерите и на пазарот, како основа за градење на неговата регулаторна политика при лиценцирањето, поттикнувањето и заштитата на конкуренцијата, преземањето мерки за консолидација и за поттикнување на развојот на пазарот“.

Првата сеопфатна анализа на пазарот на радиодифузната дејност за периодот 2004, 2005 и 2006 година Советот за радиодифузија ја спроведе во рамките на изготвувањето на Стратегијата за развој на радиодифузната дејност. При изготвувањето на анализата за 2007 година беше користена истата методологија, но беа земени предвид и насоките на Лиза ди Феличиантонио, раководителка за радиодифузија при Директоратот за анализа на пазарот и конкуренцијата на италијанското регулаторно тело за комуникации AGCOM, дадени при изготвувањето на првата анализа.

Со цел да обезбеди квалитетни и сеопфатни податоци за определување на економските вредности на телевизискиот и радискиот пазар, во април 2008 година Советот за радиодифузија усвои Упатство за формата и содржината на известувањата и барањата на радиодифузерите поврзани со промените во

сопственичката структура и за видот и формата на податоците за економско-финансиското работење што радиодифузерите се должни да му ги доставуваат на Советот за радиодифузија („Сл.весник на РМ“ бр.53/2008). Во делот што се однесува на економско-финансиското работење на радиодифузерите, ова упатство беше изработено со стручна поддршка од д-р Нинко Костовски, експерт по деловни финансии и универзитетски професор од Скопје.

Врз основа на законската обврска и Упатството, радиодифузерите беа должни на Советот да му достават копија од завршната сметка и пополнети обрасци со податоци за економско-финансиското работење во 2007 година. Податоците ги доставија речиси сите радиодифузери, освен две телевизиски и пет радиостаници на локално ниво, чие учество во вкупните вредности на пазарот е незначително¹.

Со цел да се утврдат вредностите на пазарот на огласување, беа искористени податоците од мониторингот на емитуваните реклами што истражувачката агенција Media&Advertising од Скопје ги обезбедува за меѓународната публикација „Television 2007 International Key Facts“, во издание на IP International Marketing Committee од Германија². Податоците за сегментирањето на телевизиската и радиската публика беа добиени од истражувачките агенции СММРИ од Скопје и AGB Nielsen Media Research од Скопје.

Советот за радиодифузија им изразува благодарност на сите радиодифузери кои навремено ги доставија своите податоци и на сите други субјекти кои покажаа готовност за соработка со Советот во текот на изготвувањето на анализата.

За сите дополнителни информации во врска со податоците и сознанијата изнесени во оваа анализа, можете да се обратите до Секторот за истражувања и долгорочен развој на Советот, на следната и-мејл адреса: research@srd.org.mk

¹ Учеството на двете ТВ-станции (ТВ Дуе од Гостивар и ТВ Гура од Кичево) во вкупните приходи на ТВ пазарот во 2006 година изнесувало 0,2 отсто, а учеството на петте радио станици (Радио Актуел од Битола, Радио Роса АБ од Кочани, Радио Риниа 200 од Прилеп, Радио Алфа од Радовиш и Радио Фама од Тетово) во вкупните приходи на радискиот пазар 0,4 отсто.

² http://www.ip-deutschland.de/ipdeutschland/Service/Publikationen/Mediennutzung/index_4598.jsp

Резиме на анализата

2.1 Пазар на огласување

- Трендот на пораст на бруто-приходите од огласување³ на сите медиумски сектори, забележан во претходните неколку години, продолжува и во 2007 година. Бруто-приходите од огласување во 2007 година изнесувале 220 милиони евра, што во однос на 2006 година е пораст од 45,88 отсто.
- И за странските и за домашните огласувачи телевизијата продолжува да биде најатрактивниот медиум за огласување во Република Македонија. Истражувачките податоци за емитуваните и објавените реклами покажуваат дека само во телевизиската индустрија во 2007 година се вложени вкупно 180,3 милиони евра во бруто-износ или 81,20 отсто од вкупните бруто-средства наменети за огласување.
- Како и во претходните години, и во 2007 година разликата меѓу бруто и нето-вредностите е мошне голема, особено кај телевизиската индустрија⁴. Имено, во бруто-износ, приходите се речиси десет пати поголеми од нето-приходите. Кај радиската индустрија оваа разлика е помала, но сепак е невообичаено висока⁵.
- И покрај тоа што во последните години средствата што македонските и странските компании ги вложуваат во огласувањето бележат пораст, сепак Македонија е на дното на листата на огласувачки индустрии. Фактот што во 2006 година на еден жител биле просечно потрошени 59,41 евра за ТВ-огласување покажува дека потенцијалот на македонската огласувачка индустрија е мошне низок.
- Главните огласувачки индустрии и во 2007 година, како и во претходните три години, биле: индустриите за производство на храна и на безалкохолни пијалаци, автомобилската индустрија, телекомуникациската индустрија, производителите на кафе, хемиската индустрија (детергенти и шампони),

³ Бруто приходите од огласување се добиваат кога показателите за емитуваните или објавените реклами во сите медиумски сектори ќе се помножат со цените утврдени во официјалните ценовници на медиумите, додека нето приходите од огласување се реалните средства што на медиумите им се исплатени според фактурираниот износ во кој се вклучени различни попусти.

⁴ Кај ТВ-индустријата ова се должи на повеќе причини: намерно зголемување на цените во официјалните ценовници од страна на радиодифузерите, давање големи попусти од редовните цени што некогаш достигнуваат дури 90 отсто, одлевање на дел од приходите на сметките на продуцентите кои продуцирале дел од емисиите во кои се емитираат рекламните, високиот надоместок кон ЗАМП и начинот на неговото пресметување, поради што некои радиодифузери веројатно не ги прикажуваат сите приходи и др.

⁵ Кај радиската индустрија високата разлика меѓу бруто и нето-приходите се должи и на тоа што истражувачките агенции износот на бруто-приходите го добиваат врз основа на процена, а не и на мерење на емитуваните реклами.

банкарскиот сектор, како и производителите на минерална вода.

Големиот пораст на бруто-приходите од огласување во ТВ-секторот во 2007 година се должи, пред сè, на зголемените буџети за огласување на автомобилската и на телекомуникациската индустрија. Во 2007 година како значаен огласувач се појавува и Владата на РМ⁶, а карактеристична појава е и тоа што некои огласувачи своите рекламни буџети ги намениле единствено или во најголем дел на одделни ТВ-станции.

- Во 2007 година најголем удел или 92 отсто од нето-приходите од ТВ-огласување имале телевизиските станици на државно ниво. Десетте регионални телевизии заедно оствариле само три отсто, а сите локални телевизии пет отсто од вкупните нето-приходи.

Показателите за гледаноста покажуваат многу поголема сегментираност на публиката во споредба со сегментираноста на приходите од огласување, што е резултат на присутноста на големиот број странски ТВ-канални на пазарот.

Од домашните ТВ-станции најголем удел во гледаноста во 2007 година имале комерцијалните ТВ-станции на државно ниво: А1 (23,7 отсто), потоа Сител (13,3 отсто), Канал 5 (7,7 отсто), Телма (4,1 отсто) и Алсат М (2,8 отсто), додека уделот на сервисите на МТВ опаднал на 10 отсто, а на регионалните и локалните ТВ-станции на 13 отсто. Од друга страна, заедничкиот удел на странските канали, што публиката ги добива преку кабелските мрежи и сателитските приемници, пораснал на 25,3 отсто.

- Нето-приходите од огласување на радискиот пазар се распоредени на поинаков начин отколку кај телевизискиот. Шеснаесетте регионални радиостаници од Скопје имаат заеднички удел од 49 отсто, а уделот на 41 локална радиостаница изнесува 17 отсто. Од радиостаниците, пак, на државно ниво најмногу приходи од огласување остварила Антена 5 (24 отсто), потоа Радио Рос Метрополис (7 отсто), Канал 77 (три отсто), а Македонското радио во 2007 година воопшто не остварило приходи од огласување.

Сегментирањето на публиката речиси целосно се совпаѓа со начинот на којшто се распоредуваат приходите од огласувањето. Вкупниот удел во слушаноста на локалните и на регионалните станици во 2007 година изнесува 66,2 отсто, а уделот на приватните радиостаници на државно ниво 27,7 отсто.

⁶ Рекламните кампањи на Владата на РМ и на Министерството за финансии во 2007 година во бруто вредност изнесувале 190.926.065,00 денари, што им го обезбедува тринаесеттото место на листата на најголеми огласувачи во 2007 година.

2.2 Телевизиска индустрија

- Во мај 2007 година дури 52,1 отсто од домаќинствата во Република Македонија биле приклучени на кабелска мрежа⁷. Само на класична терестријална антена биле приклучени 39,5 отсто од домаќинствата, 8 отсто имале сателитски приклучок, додека пак, 0,4 отсто воопшто не поседувале телевизиски приемник.

Приемот на телевизискиот сигнал преку кабелски приклучок е доминантен кај домаќинствата од урбана средина, додека пак, најголемиот дел од домаќинствата од рурална средина телевизискиот сигнал го примале преку класична терестријална антена.

- До јуни 2007 година на телевизискиот пазар, покрај јавниот радиодифузен сервис - Македонската телевизија, функционираа и 55 комерцијални телевизии. По усогласувањето на договорите за концесија и преминот во дозволи, на пазарот продолжија да работат 52 комерцијални телевизии - 5 на државно, 11 на регионално и 36 на локално ниво.
- Во споредба со претходните години, 2007 е најповолна година за ТВ-индустријата, остварен е вкупен приход од 1.674.541.813,00 денари, или 23,88 отсто повеќе во однос на 2006 година. Сепак, порастот на приходите не е рамномерен кај сите сектори - најголем е кај приватните ТВ-станции на државно ниво, додека регионалните и локалните телевизии оваа година оствариле најмалку приходи.

Приходите на јавниот сервис (МТВ) изминативе години стагнираат поради фактот што не функционираше наплатата на радиодифузната такса. Во 2007 година јавниот сервис од наплата на радиодифузната такса добил само 6.018.184,00 денари, но затоа пак од Буџетот на РМ за МТВ биле одвоени 356.767.154,00 денари⁸.

- Вкупните приходи на петте комерцијални телевизии на државно ниво во 2007 година изнесувале 1.058.582.529,00 денари, а нивниот удел во вкупните приходи на ТВ-индустријата е 63,2 отсто. Најголем дел од приходите (93,79 отсто) овие радиодифузери ги оствариле од основната дејност, односно од емитување реклами и телешопинг.

Десетте регионални телевизии оствариле вкупен приход во износ од 49.371.624,00 денари, што претставува 2,95 отсто од вкупните приходи во телевизиската индустрија. Телевизиите на локално ниво оствариле вкупно 94.068.295,00 денари или 5,62 отсто од вкупните приходи.

⁷ Станува збор за главниот телевизиски приемник во домаќинството на кој најчесто се следи програмата.

⁸ Овие износи се процена на уделот на МТВ во вкупно остварените приходи од радиодифузната такса (9.034.665,00 денари), односно од Буџетот на РМ (535.605.995,00).

- Вкупните трошоци во телевизиската индустрија направени во 2007 година изнесуваат 1.679.019.615,50 денари што во однос на 2006 година претставува зголемување за 19,79 отсто. Ова се должи на зголемувањето на трошоците на радиодифузерите што емитуваат програма на државно ниво, додека регионалните и локалните радиодифузери во 2007 година ги намалиле трошоците во однос на претходните три години.

Најголемо учество во трошоците на комерцијалните телевизии на државно ниво имаат директните трошоци за создавање на програмата (71,40 отсто). Најголем дел од овие средства или 57,5 отсто се вложени во продукција на сопствена програма, а 42,5 отсто се трошоци за набавка на програма. Кај регионалните телевизии директните трошоци за создавање на програмата изнесуваат 45,5 отсто од вкупните трошоци, а кај локалните телевизии - 65,91 отсто.

- Петте комерцијални телевизии на државно ниво во 2007 година инвестирале вкупно 218.339.209,00 денари, од кои 84,24 отсто во основни средства, 34.406.723,00 денари (15,76 отсто) во студиска и предавателна опрема. Поради континуираниот недостиг од средства, јавниот радиодифузен сервис во 2007 година немал никакви инвестиции.
- Вкупните обврски на сите ТВ-станции на крајот од 2007 година изнесувале 1.546.057.577,00 денари, од кои 71 отсто се обврски на Македонската телевизија и на А1.
- Петте приватни ТВ-станции на државно ниво се најпрофитабилниот сектор во ТВ-индустријата. Овој сектор, во целина, остварил добивка во износ од 53.646.006,00 денари, додека регионалните и локалните ТВ-станции работеле со загуба. Македонската телевизија направила загуба од 52.723.595,00 денари.
- Вкупниот број вработени во ТВ-индустријата во 2007 година, изнесувал 1 545 лица, од кои 1 355 во редовен работен однос и 190 хонорарно ангажирани. Во структурата на вработените е доминантно учеството на новинарскиот кадар (31,1 отсто), а зад нив е реализаторскиот кадар (режисери, сниматели, монтажери и др.) со учество од 27,7 отсто.

Во телевизиите на државно ниво биле вработени 1 160 лица, од кои 677 во Македонската телевизија и 483 во петте приватни ТВ-станции.

2.3 Радиска индустрија

- Во мај 2007 година речиси 80 отсто од домаќинствата радиосигналот го примале преку класична антена, само 2,5 отсто преку кабелски приклучок, 2 отсто преку сателитска антена и 0,5 отсто преку Интернет. Преостанатите 15 отсто воопшто немале радиоприемник.

- На радискиот пазар до јуни 2007 година функционираа вкупно 69 субјекти (јавниот радиодифузен сервис – Македонското радио и 68 комерцијални радиостаници). По усогласувањето на договорите за концесија и преминот во дозволи, на пазарот продолжија да работат 62 комерцијални радиостаници - 3 на државно, 16 на регионално и 43 на локално ниво.
- Во 2007 година вкупните приходи остварени во радиската индустрија изнесуваат 365.375.740,00 денари што во однос на претходната година претставува намалување за 1,41 отсто. Ова се должи на намалувањето на приходите на трите комерцијални станици на државно ниво, додека регионалните и локалните радиостаници ги зголемиле приходите во однос на 2006 година.

Македонското радио во 2007 година прикажало повеќе приходи во однос на претходната година. Во структурата на приходите доминантен удел имаат средствата од Буџетот на РМ (80 отсто), а сосема мал дел средствата од радиодифузната такса (1,3 отсто).

- Трите комерцијални радиостаници на државно ниво оствариле приходи во износ од 51.430.537,00 денари, односно 14 отсто од вкупните приходи во радиската индустрија. Кај нив најзначаен извор на приход е продажбата на времето за рекламирање со учество од 71,61 отсто.

Вкупните приходи на регионалните радиостаници изнесуваат 61.145.241,00 денари или 16,73 отсто од приходите во радиската индустрија. Локалните радиостаници оствариле вкупно 25.016.188,00 денари или 6,85 отсто од вкупните приходи.

- Во 2007 година се направени најмалку трошоци (381.635.254,00 денари) во однос на претходните три години. Трошоците се намалени и кај приватниот и кај јавниот сектор.
- Во структурата на трошоците на трите комерцијални радиостаници најголемо учество имаат директните трошоци за создавање на програмата (74,66 отсто). Најголем дел од овие средства биле наменети за производство на сопствена програма (96,2 отсто), а сосема мал дел (3,8 отсто) за набавка на програма.

Кај регионалните радиостаници учеството на директните трошоци за создавање на програмата изнесува 57,17 отсто, а кај локалните радиостаници 63,16 отсто.

- Приватните радиостаници инвестирале вкупно 9.644.516,00 денари, од кои 89,93 отсто за основни средства и 10,07 отсто во студиска и предавателна опрема. Македонското радио немало инвестиции во 2007 година.

- Вкупните обврски на субјектите на радискиот пазар во 2007 година изнесувале 418.865.351,50 денари. Обврските на Македонското радио изнесуваат 54,5 отсто од оваа сума, на приватните радиостаници на државно ниво 28,8 отсто, на регионалните радиостаници 9,5 отсто и обврските на локалните радиостаници е 7,1 отсто.
- Приватниот сектор во целина остварува позитивен финансиски резултат. Комерцијалните радиостаници на државно ниво оствариле добивка во износ од 1.847.828,00 денари, регионалните радиостаници добивка во износ од 3.485.568,00 денари, а локалните 1.680.247,00 денари. Македонското радио работело со загуба во износ од 25.416.057,00 денари.
- Во 2007 година во радиската индустрија биле ангажирани вкупно 643 лица, од кои 524 во редовен работен однос и 119 хонорарно ангажирани. Речиси 40 отсто од нив се новинари, 23,5 отсто други кадри (административно-стручен кадар, вработени за одржување и хигиена, безбедност и други), а преостанатите се технички и реализаторски кадар.

Вкупниот број вработени кај радиостаниците на државно ниво изнесувал 415 лица, од кои 372 лица биле вработени во Македонското радио и 43 во комерцијалните станици.

2.4 Структура на сопственоста

- Доминантно учество во сопственичката структура на ТВ и на радиостаниците имаат физички лица.

Само четири телевизии на регионално и четири на локално ниво се во сопственост на правни лица. Од петте телевизии на државно ниво, А1 телевизија и Канал 5 се во сопственост на физички лица, ТВ Сител, ТВ Телма и Алсат-М се во сопственост на правни лица. Само две ТВ-станции се во сопственост на странски компании: Алсат М (во сопственост на International Energy Engeneering&Petroleum Consulting (IEEPC) LLC, USA со удел од 99,75 отсто) и ТВ Ера од Скопје (во сопственост на странската медиумска компанија Balkan Media Grup Limited, со удел од 66 отсто)

Во радиосекторот, од станиците на државно ниво во сопственост на правно лице е само Канал 77, од станиците на регионално ниво само Радио Равел, а од станиците на локално ниво само Радио Сити ФМ и Радио Браво од Куманово.

- Во текот на 2007 година, промени во сопственичката структура имаше само кај четири радиодифузери, два на државно ниво (Канал 5 и Радио Рос), еден на регионално ниво (Радио Ват од Скопје) и еден на локално ниво (Радио Блета од Тетово).

Глава 2

Телевизиска индустрија

2.1 Клучни промени на телевизискиот пазар

Приказ 2.1. Клучни показатели за промените на ТВ-пазарот

Показатели	2004	2005	2006	2007
Просечен седмичен досег на телевизијата (% од публиката на возраст од 10-70 години)	99,8	99,8	99,8	95,66
Просечно време на гледање телевизија (минути)	268	262	276	276
Удел во гледаноста на јавниот сервис МТВ1, МТВ2, Собраниски канал (% од вкупната гледаност)	16,1	10,9	11,9	10,01
Удел во гледаноста на приватните ТВ на државно ниво А1, Сител, Канал 5, Телма, Алсат М (% од вкупната гледаност)	51,6	53,4	49,2	51,5
Вкупни приходи во ТВ-индустријата (милиони денари)	1.083	968	1.352	1.675
Приходи на јавниот сервис (милиони денари)	524	418	428	473
Приходи на приватните ТВ на државно ниво (милиони денари)	402	384	751	1.058
Удел на ТВ-секторот во нето-приходите од рекламирање (% од вкупните нето-приходи од рекламирање)	85,1	82,0	87,9	91,2
Број на субјекти на ТВ-пазарот	59	56	56	52

Извор: Совет за радиодифузија/СММРИ Скопје

Телевизијата во Македонија е доминантен медиум,... македонската ТВ-публика и натаму гледа повеќе телевизија од публиката во други земји

Вкупната публика на телевизијата и во 2007 година изнесувала над 95%, што значи дека речиси сите гледачи на возраст над три години барем еднаш во седмицата гледале некоја ТВ-станција најмалку една минута.

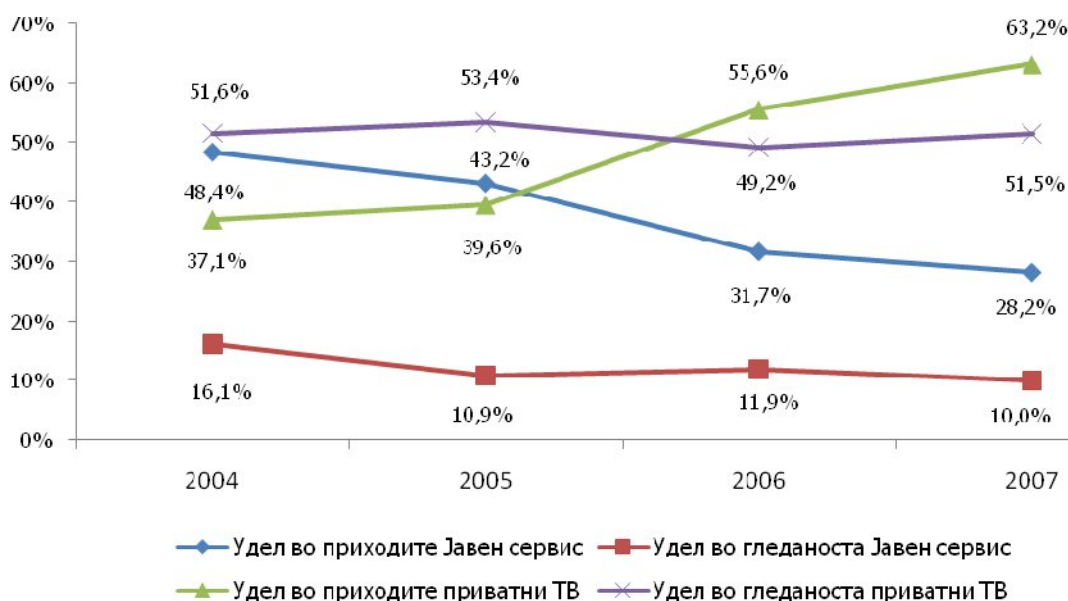
Просечното време поминато во гледање телевизија во 2006 и 2007 година е малку зголемено во однос на претходните две години и изнесува 276 минути. Македонските гледачи, во просек, и натаму гледаат повеќе телевизија од гледачите во другите европски земји.

Приходите на МТВ продолжуваат да опаѓаат, а континуирано опаѓа и гледаноста на сервисите на МТВ

Показателите за приходите и за уделот во гледаноста на Македонската телевизија ја потврдуваат долгогодишната финансиска и продукциско-технолошка криза на јавниот

сервис. Уделот на програмските сервиси на Македонската телевизија (МТВ1, МТВ2 и Собранискиот канал) во вкупната гледаност повеќе години наназад е исклучително низок, намалувајќи се во 2007 година дури на 10 отсто. Паралелно со опаѓањето на гледаноста, континуирано опаѓаат и приходите на јавниот сервис, првенствено поради несобирањето на радиодифузната такса. Приходите на јавниот сервис би биле уште помали доколку МТВ во изминативе години не добиваше интервентни средства од Буџетот на РМ.

Приказ 2.2 Удел во вкупните приходи и во гледаноста на јавниот сервис и на приватните ТВ-станции на државно ниво

Извор: Совет за радиодифузија/СММРИ Скопје

Од друга страна, уделот на приходите на приватните ТВ-станции на државно ниво во вкупните приходи во телевизиската индустрија бележи континуиран раст, достигнувајќи 63,2 отсто во 2007 година. Ова покажува дека комерцијалните ТВ-станции на државно ниво се најпрофитабилниот сектор во целата радиодифузна индустрија.

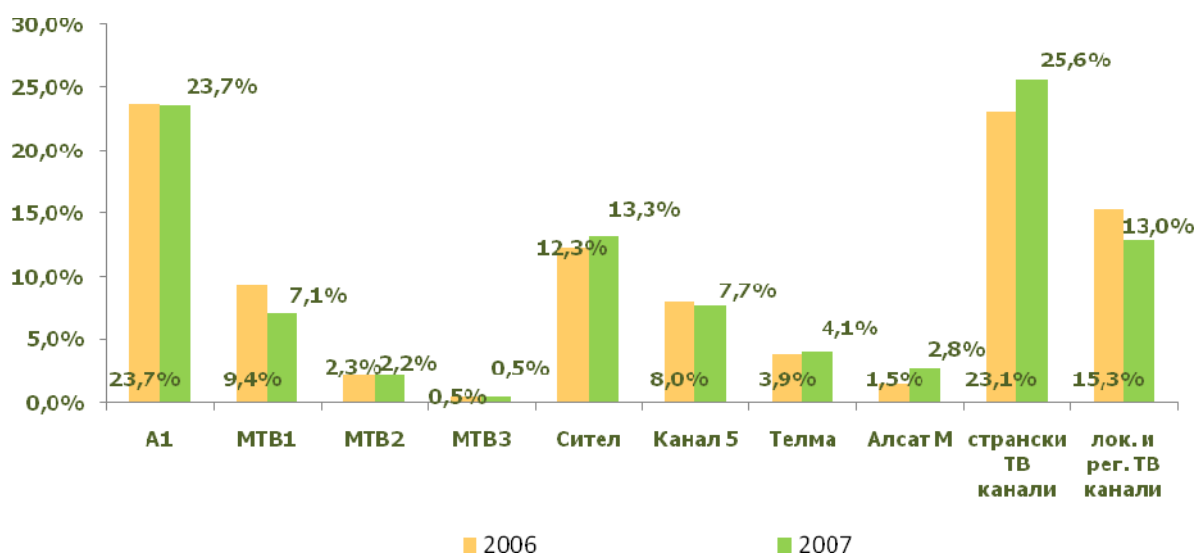
Комерцијалните ТВ-станции на државно ниво имаат највисок удел во гледаноста,... додека уделите на јавниот сервис и на локалните ТВ-станции продолжуваат да опаѓаат

Во 2007 година вкупниот удел на ТВ-станциите што емитуваат програма на државно ниво е речиси ист (61,5 отсто) како и во 2006 година (61,6 отсто). Меѓутоа, ако се погледне уделот на одделните радиодифузери, ќе се забележат разлики: А1 телевизија го задржала приматот во гледаноста со удел од 23,7 отсто, уделите на Сител и на Алсат М пораснале за цел процент, а на Телма за 0,2 отсто, додека уделот на Канал 5 се намалил

за 0,3 отсто. Програмските сервиси на Македонската телевизија имаат најниски удели во гледаноста: уделот на МТВ 1 продолжува да опаѓа и во 2007 година е понизок за цели 2,3 отсто, а уделите на МТВ 2 (2,2 отсто) и на МТВ 3 т.е. на Собранискиот канал (0,6 отсто) се на истото ниско ниво како и во претходната година. Заедничкиот удел на ТВ-станциите на регионално и на локално ниво исто така значително опаднал, намалувајќи се од 15,3 на 13 отсто.

Трендот на пораст на гледаноста на странските ТВ канали што публиката ги добива преку кабелските мрежи или преку индивидуални сателитски чинии, продолжува и во 2007 година. Нивниот вкупен удел во гледаноста во 2007 година достигнува 25,6 отсто.

Приказ 2.3 Просечен удел во гледаноста во 2006 и 2007 година

Извор: СММПИ Скопје

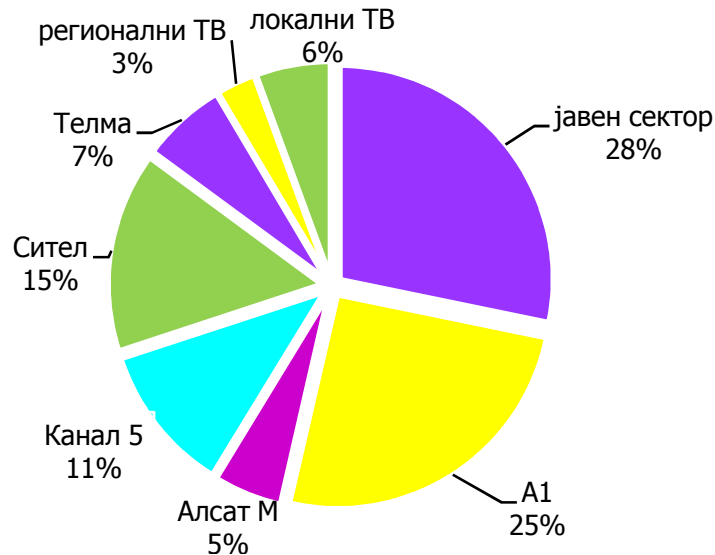
Во 2007 година во ТВ-индустријата е остварен пораст на вкупните приходи за 23,88 отсто,... најголем пораст на приходите имаат петте комерцијални ТВ-станции на државно ниво со удел од 63,2 отсто во вкупните приходи

Споредбените показатели за периодот од 2004 до 2007 година покажуваат дека 2007 година била најповолна за ТВ-индустријата во целина. По различни основи, во целата телевизиска индустрија се остварени вкупни приходи во износ од 1.674.541.813,00 денари што во однос на 2006 година претставува пораст од 23,88 отсто.

Во вкупните приходи е доминантно учеството на радиодифузерите на државно ниво, кое во 2007 година достигнува дури 91,4 отсто или 1.202.022.448,00 денари. Само јавниот сервис (МТВ) во вкупните приходи учествува со удел од 28 отсто или во апсолутен износ од 472.519.365,00 денари. Во приходите на МТВ најголема ставка во 2007

година се средствата од Буџетот на РМ (448.433.432,00 денари), додека од радиодифуз-ната такса МТВ добила само 6.018.184,00 денари.

Приказ 2.4 Удел во вкупните нето-приходи во ТВ-индустријата во 2007 година

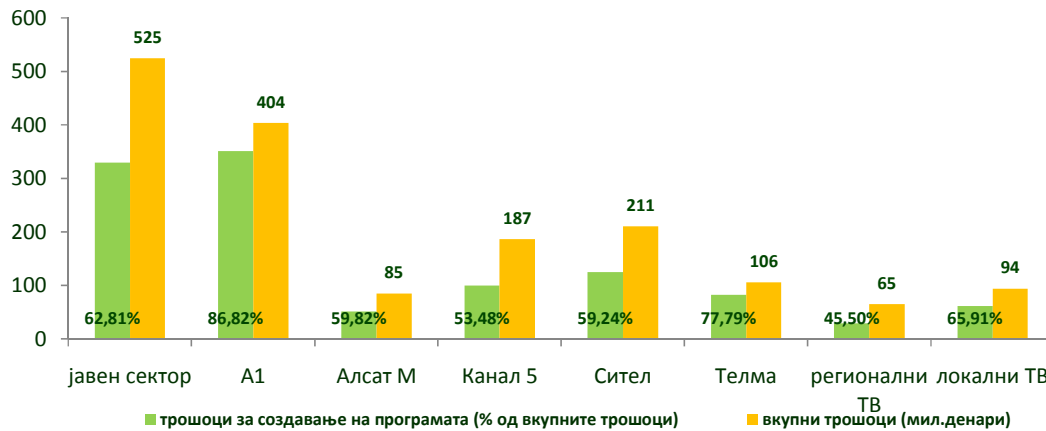
Извор: Совет за радиодифузија

Порастот на вкупните приходи во 2007 година е остварен најмногу кај петте комерцијални ТВ-станции на државно ниво. Тие заедно оствариле приход од 1.058.582.529,00 денари што во вкупните приходи на ТВ-индустријата претставува удел од 63,2 отсто. Регионалните и локалните радиодифузери оваа година оствариле најмалку приходи (143.439.919,00 денари), со заедничко учество од 9 отсто во вкупните приходи.

Вкупните трошоци во ТВ-индустријата пораснале за 19,79 отсто,... трошоците за создавање на програмата имаат различно учество во структурата на вкупните трошоци на различните сектори

Вкупните трошоци во телевизиската индустрија направени во 2007 година изнесуваат 1.679.019.615,50 денари што е за 19,79 отсто повеќе во однос на 2006 година. Петте комерцијални телевизии што емитуваат програма на државно ниво учествуваат со 59,22 отсто, а трите програмски сервиси на МТВ со 31,28 отсто во вкупните трошоци направени во ТВ-индустријата.

Приказ 2.5 Вкупни трошоци и трошоци за создавање на програмата

Извор: Совет за радиодифузија

Македонската телевизија остварила вкупен трошок од 525.242.960,00 денари, а за создавање на програмата на трите програмски сервиси (МТВ1, МТВ2 и Собранискиот канал) потрошила вкупно 329.905.234,00 денари. Од петте комерцијални телевизии на државно ниво, А1 телевизија има највисок износ на вкупни трошоци (404.377.996,00 денари), а потрошила и најмногу средства за создавање на програмата (351.100.782,00 денари).

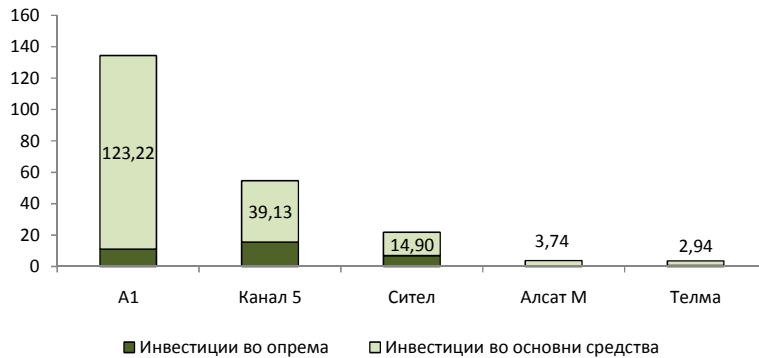
Од комерцијалните телевизии на државно ниво учеството на трошоците за создавање на програмата во вкупните трошоци е највисоко кај А1 телевизија (86,82 отсто), потоа кај Телма (77,79%), Алсат М (59,82%), Сител (59,24%), а најниско кај Канал 5 (53,48 отсто).

Во 2007 година најмногу инвестирала А1 телевизија,...но истовремено оваа ТВ-станица била и најзадолжената,... обврските на Македонската телевизија изнесувале 34,72 отсто од вкупните долгови на целата ТВ индустрија

Најголем дел (84,24 отсто) од инвестициите на комерцијалните телевизии на државно ниво во 2007 година биле наменети за основни средства. Од вкупниот износ на инвестираните средства, 61,52 отсто биле инвестиции на А1 телевизија, 25,3 отсто на Канал 5, 10,02 отсто на Сител, а остатокот бил инвестиција на Телма и на Алсат М. Вкупните задолжувања на Македонската телевизија во 2007 година 536.862.043,00 денари што претставува 34,72 отсто од вкупните долгови во целиот ТВ-сектор.

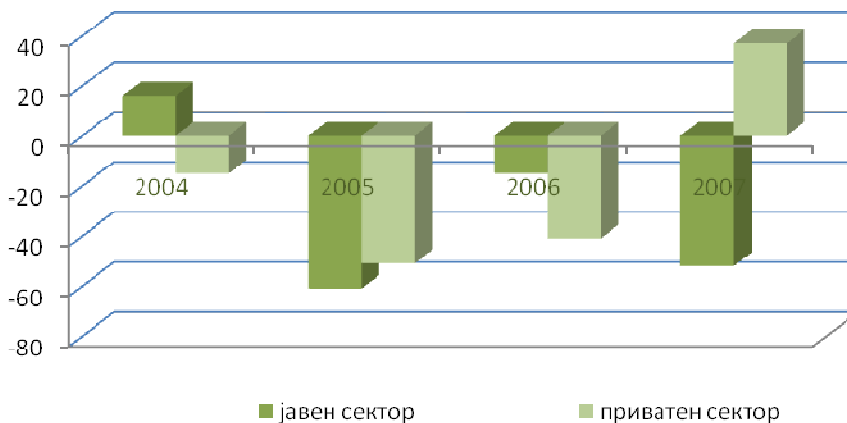
Дури 68 отсто од вкупните обврски на петте комерцијални телевизии на државно ниво се обврски на А1 телевизија. Станува збор за обврски кон добавувачите, обврски по кредити и др.

Приказ 2.6 Инвестиции на комерцијалните ТВ-станции на државно ниво во 2007 година

Приватниот сектор во целина за првпат работи со добивка,... а јавниот сервис продолжува да работи со загуба и во 2007 година и покрај големата буџетска интервенција

Приказ 2.7 Резултати од работењето на јавниот и на приватниот ТВ-сектор

Извор: Совет за радиодифузија

Во 2007 година вкупно 36 телевизиски станици работеле со добивка, а 16 оствариле негативен резултат од работењето. Сепак, на ниво на целата индустрија, вкупниот износ на загубата е повисок од добивката, па оттука остварениот финансиски резултат е загуба во износ од 15.686.539,00 денари.

Ваквата состојба се должи на големата загуба на Македонската телевизија во износ од 52.723.595,00 денари. Приватниот сектор во целина остварил позитивен финансиски резултат во износ од 37.037.056,00 денари.

2.2 Телевизиска индустрија

2.2.1 Модели на прием на ТВ-сигналот и субјекти на пазарот

Податоците за бројот на домаќинствата, кои во 2007 година го добивале телевизискиот сигнал во нивните домови преку терестријален, сателитски или кабелски приклучок, се обезбедени од истражувањето што Советот за радиодифузија го нарача за потребите на Стратегијата за развој на радиодифузната дејност спроведено во мај 2007 година¹.

Приказ 2.8 Вид приклучок на главниот ТВ-приемник во домаќинствата

Вид на приклучок	Вкупно (%)	Урбана област (%)	Рурална област (%)
Кабелски приклучок	52.1	65	31
Класична антена	39.5	28	59
Сателитска антена	8.0	7	10
Немаат ТВ-приемник	0.4	1	0

Извор: Истражување на СММПИ - Скопје, мај 2007

Од податоците се гледа дека приклучокот на некоја од кабелските јавни комуникациски мрежи е доминантен начин на прием на телевизијата во Македонија. Во мај 2007 година дури 52,1 отсто од домаќинствата во Република Македонија биле приклучени на кабелска мрежа². Само на класична терестријална антена биле приклучени 39,5 отсто од домаќинствата, 8 отсто имале сателитски приклучок, додека пак 0,4 отсто воопшто не поседувале телевизиски приемник. Приемот на телевизискиот сигнал преку кабелски приклучок е доминантен кај домаќинствата од урбана средина, а најголем дел од домаќинствата од рурална средина телевизискиот сигнал го примале преку класична терестријална антена.

До јуни 2007 година на телевизискиот пазар на терестријално емитување покрај јавниот радиодифузен сервис - Македонската телевизија, постоеја и 55 комерцијални телевизии, кои радиодифузната дејност ја извршуваа во согласност со договорите за концесија склучени врз основа на Законот за радиодифузната дејност („Сл. Весник на РМ“ бр. 20/97 и бр.70/03) .

Приказ 2.9 ТВ-станции во јавниот и во приватниот сектор

до јуни 2007	
Јавен сектор	1
Приватен сектор	55
Вкупно	56

Извор: Совет за радиодифузија

¹ Истражувањето го спроведе истражувачката агенција СММПИ – Скопје (Strategic Marketing and Media Research Institute) врз случаен репрезентативен примерок од 1 275 испитаници.

² Станува збор за главниот телевизиски приемник во домаќинството на кој најчесто се следи програмата.

Во согласност со член 172 од Законот за радиодифузната дејност („Сл.весник на РМ“ бр.100/05 и бр.19/07), во февруари 2007 година Советот ја започна постапката за усогласување на договорите за концесија со одредбите од овој закон, односно за преминување кон системот на дозволи за вршење радиодифузна дејност. Пријави за усогласување на договорите за концесија доставија сите 55 приватни телевизии. Советот пристапи кон евалуација на доставените пријави со придружната документација, а имајќи го предвид и работењето на трговските радиодифузни друштва во изминатиот концесиски период и донесе Одлука (бр.02-1628/20 од 30.05.2007 година) за доделување дозволи за вршење радиодифузна дејност на вкупно 52 комерцијални телевизии.

По завршувањето на постапката за усогласување на договорите за концесија, на пазарот на терестријално емитување продолжија да работат 52 телевизии³, од кои согласно со новиот Закон, дозвола за емитување на регионално ниво добија 11, поточно оние што емитуваат програма на подрачјето на град Скопје.

Приказ 2.10 Комерцијални телевизиски станици според опфатот

	Телевизии
Државно ниво	5
Регионално ниво	11
Локално ниво	36
Вкупно	52

Извор:Совет за радиодифузија

Бројот на телевизиите кои емитуваат програма на државно ниво, во споредба со претходните години, во 2007 не беше променет, односно покрај Македонска телевизија со трите програмски сервиси (МТВ1, МТВ2 и Собранискиот канал), на територијата на државата емитуваа програма уште пет комерцијални телевизии.

Приказ 2.11 Телевизиски станици на државно ниво

	Сектор	Програмски сервиси
МРТ	Јавен	3
А1	Приватен	1
Алсат-М	Приватен	1
Канал 5	Приватен	1
Сител	Приватен	1
Телма	Приватен	1

Извор:Совет за радиодифузија

Во приказите 2.12 и 2.13 е даден преглед на радиодифузерите што емитуваат програма на регионално и на локално ниво, со показатели за бројот на населението и бројот на домаќинствата на тие подрачја како нивна потенцијална публика.

³ По завршувањето на постапката за усогласување на договорите за концесија, на три ТВ-станции (ТВ Миг 21 од Гевгелија, ТВ Алфа од Дебар и ТВ Спорт 4 од Скопје), поради неплаќање на надоместокот за концесија, им беше одземено правото за вршење радиодифузна дејност.

Приказ 2.12 Комерцијални ТВ-станции на регионално ниво

Општина	Население	Домаќинства	Бр. ТВ-станции	
Скопје	515.419	146.566	11	Скајнет, МТМ, Мак Спот, ТВ Скопје, Ера, БТР, Шутел, Амазон, Едо, Тоска ⁴ и Крт

Извор: Совет за радиодифузија

Вршење радиодифузна дејност на регионално ниво подразбира покривање подрачје на повеќе општини што претставува природна географска и демографска целина и кое опфаќа население меѓу 150 000 – 400 000 жители. Градот Скопје со неговата околина е посебен регион. Радиодифузерите што согласно претходниот Закон емитуваа програма на територијата на Скопје, продолжија да работат како регионални радиодифузери⁵.

Приказ 2.13 Комерцијални телевизиски станици на локално ниво⁶

Општина	Население	Домаќинства	Број	ТВ-станции
Куманово	105.484	27.984	4	Феста, Далга-Крт, Хана, Нова
Битола	95.385	28.942	3	Тера, Орбис, Меди
Тетово	86.580	20.094	5	Арт, Кисс, Коха, Менада, Супер Скај
Гостивар	81.042	18.091	1	Дуе
Струга	63.376	14.485	2	Арт Канал, Калтрина
Охрид	55.749	16.012	3	Морис, НТВ, ТВМ
Велес	55.108	16.959	2	Канал 21, Здравкин
Струмица	54.676	15.896	2	Интел, Вис
Штип	47.796	15.065	2	Ирис, Стар
Кавадарци	38.741	12.026	1	КТВ-41
Кичево	30.138	8.330	3	Боем, Гурра, Ускана
Радовиш	28.244	8.270	2	Еми, Кобра
Гевгелија	22.988	7.221	1	Нова
Свети Николе	18.497	5.698	1	Свет
Пробиштип	16.193	5.104	1	Протел
Валандово	11.890	3.545	1	ВТВ
Мак. Брод	7.141	2.392	1	Аниса
Центар Жупа	6.519	1.444	1	Жупа

Извор: Совет за радиодифузија

⁴Со Одлука бр.02-3844/1 од 27.12.2007 година, на оваа телевизија одземено ѝ е правото за вршење радиодифузна дејност поради неплаќање на надоместокот за дозволата во утврдениот рок.

⁵ Исклучок е ТВ Спорт 4 на која по завршувањето на постапката за усогласување ѝ беше одземено правото за вршење радиодифузна дејност.

⁶ По завршувањето на постапката за усогласување на договорите за концесија, бројот на телевизиите што емитуваат програма на локално ниво се намали за две телевизии (дозвола не добија ТВ Миг 21 од Гевгелија и ТВ Алфа-Д од Дебар).

2.2.2 Приходи во телевизиската индустрија

Во 2007 година вкупните приходи во ТВ-индустријата бележат голем пораст што се должи, пред сè, на порастот на приходите од рекламирање

Во 2007 година во целата телевизиска индустрија, според различни основи, се остварени приходи во износ од вкупно 1.674.541.813,00 денари. Споредбените показатели за периодот од 2004 до 2007 година покажуваат дека последната година била најповолна за ТВ-индустријата во целина. Оваа година, остварените вкупни приходи се повисоки во однос на 2006 година за 23,88%.

Приказ 2.14 Вкупни приходи во периодот од 2004 до 2007⁷ (МКД)

	2004	2005	2006	2007
Национални	925.399.405,00	801.293.139,00	1.179.002.507,00	1.531.101.894,00
Регионални	0,00	0,00	0,00	49.371.624,00
Локални	157.721.491,00	166.393.822,00	172.766.061,00	94.068.295,00
Јавен сектор (МТВ)	523.846.455,00	417.673.170,00	428.058.824,00	472.519.365,00
Приватен сектор	559.274.441,00	550.013.791,00	923.709.744,00	1.202.022.448,00
ВКУПНО	1.083.120.896,00	967.686.961,00	1.351.768.568,00	1.674.541.813,00

Извор: Совет за радиодифузија

Во сите четири години, во вкупните приходи е доминантно учеството на националните радиодифузери, и тоа 85,4 отсто во 2004 година, 82,8 отсто во 2005 година, 87,2 отсто во 2006 година и дури 91,4 отсто во 2007 година. И покрај тоа што вкупните приходи во 2007 година се зголемени во однос на претходните години, регионалните и локалните радиодифузери оваа година оствариле најмалку приходи, поточно 143.439.919,00 денари. Исто така, забележливо е дека порастот на вкупните приходи е остварен само кај приватниот сектор. Приходите на јавниот сервис (МТВ) изминативе години стагнираат поради фактот што не функционира наплатата на радиодифузната такса, што може појасно да се види од приказот 2.14, каде што се претставени споредбените показатели за структурата на приходите во ТВ-индустријата во периодот од 2004 до 2007 година.

Порастот на вкупните приходи во 2007 година се должи на зголемувањето на приходите од рекламирање и телешопинг⁸. Имено, овие приходи во 2007 година се повисоки дури за 117,43 отсто во однос на 2004 година, за 139,01 отсто во однос на 2005 година и за 28,45 отсто во однос на 2006 година. Огромниот пораст, пак, на категоријата други

⁷ По завршувањето на постапката за усогласување на договорите за концесија и преминот во систем на дозволи, радиодифузерите што емитуваа програма на подрачјето на Скопје продолжија да работат како регионални радиодифузери.

⁸ Од разговорите со радиодифузерите и рекламните агенции, ваквото зголемување се должи пред сè на зголемиот обем на кампањи од јавен интерес промовирани преку Владата, а финансирани од буџетот на РМ, појавата на VIP како нов голем огласувач на пазарот, што посредно доведе до зголемување на буџетите за рекламирање на другите два мобилни оператори, како и на константното зголемување на цените на рекламниот простор.

приходи се должи, пред сè, на буџетската интервенција во јавниот сервис, која во апсолутен износ изнесува 356.767.154,00 денари⁹.

Приказ 2.15 Структура на приходите во периодот од 2004 до 2007 г. (МКД)

	2004	2005	2006	2007
Радиодифузна такса	392.380.807,00	347.282.653,00	178.802.962,000,	6.018.184,00
Реклами	507.741.410,00	461.897.205,00	859.504.213,00	1.104.001.161,00
Спонзорства	1.638.404,00	1.027.479,00	3.906.648,00	2.421.638,00
Донации	32.097.648,00	39.571.463,00	32.617.169,00	23.066.857,00
Продажба на програма	1.127.970,00	3.201.953,00	1.028.278,00	2.574.601,00
Други приходи	148.134.657,00	114.706.208,00	275.909.298,00	536.459.372,00
ВКУПНО	1.083.120.896,00	967.686.961,00	1.351.768.568,00	1.674.541.813,00

Извор: Совет за радиодифузија

Структурата на приходите остварени во 2007 година е подетално претставена во приказот 2.16, кадешто е применет методот на категоризација на Централниот регистар на РМ, според кој вкупните остварени приходи се делат најпрво на приходи од основна дејност, приходи од други дејности и на вонредни приходи¹⁰.

Приказ 2.16 Структура на приходите на ТВ-пазарот во 2007 година (МКД)

Вид приход	2007	учество
Радиодифузна такса	6.018.184,00	0,36%
Реклами и телешопинг	1.104.001.161,00	65,93%
Спонзорства	2.421.638,00	0,14%
Приходи од други програми	8.084.311,00	0,48%
Донации и грантови	23.066.857,00	1,38%
Продажба на програми	2.574.601,00	0,15%
Проекти од јавен интерес	7.253.665,00	0,43%
Преостанати нераспоредени приходи	471.259.327,00	28,14%
Приходи од основна дејност	1.624.679.744,00	97,02%
Приходи од други дејности	42.109.452,00	2,51%
Вонредни приходи	7.752.617,00	0,46%
Вкупно приходи	1.674.541.813,00	100,00%

Извор: Совет за радиодифузија

⁹ Овој износ е естимација на уделот на МТВ во вкупните средства добиени од Буџетот на РМ кои изнесувале 535.605.995,00 денари.

¹⁰ Оваа категоризација на приходите беше користена при изготвувањето на Упатството за формата и содржината на известувањата и барањата на радиодифузерите поврзани со промената на сопственичката структура и за видот и формата на податоците за економско-финансиското работење коишто радиодифузерите се должни да му ги доставуваат на Советот за радиодифузија и Образецот С/2 („Сл. весник на РМ“ бр.53/08) што Советот за радиодифузија започна да ги применува од март 2008 година и кои служат како основа за изработката на оваа анализа.

Од овие показатели се гледа дека приходите од основната дејност учествуваат со 97,2 отсто во вкупните приходи на ТВ-станиците во текот на 2007 година. Од нив, најголемо учество имаат приходите од реклами и телешопинг (65,93 отсто)¹¹. Големото учество од 28,14 отсто на преостанатите нераспределени приходи од основната дејност е резултат на високиот износ на овој вид приход кај јавниот радиодифузен сервис. Затоа пак, приходите од радиодифузната такса, кои за јавниот сервис треба да бидат доминантен основен приход за вршење на дејноста се појавуваат со учество од 0,36 отсто во вкупните приходи.

Престанатите видови приходи од основната дејност, како што се приходите од спонзорства (приходи остварени врз основа на спонзорирање на емисијата или делови од емисијата), други програми (емитување поздрави и честитки, емисии и музички блокови со СМС-пораки, интерактивни игри преку телефонска линија, телефонски услуги со посебна тарифа и др.), донации и грантови, продажба на програми и приходи од средствата исплатени за финансирање радио и телевизиски проекти од јавен интерес преку Советот за радиодифузија, имаат заедничко учество од 2,94 отсто во вкупните приходи. Забележливо е дека приходите од други дејности во вкупно остварените приходи имаат речиси еднакво учество (2,51 отсто) со учеството на овие приходи.

Приватните ТВ-станции на државно ниво се најпрофитабилниот сектор во ТВ-индустријата со учество од 63,2 отсто во вкупните приходи

Приказ 2.17 Структура на приходите на приватните ТВ на државно ниво (МКД)

Вид приход	2007	учество
Реклами и телешопинг	992.868.192,00	93,79%
Спонзорства	0,00	0,00%
Приходи од други програми	0,00	0,00%
Донации и грантови	11.096.406,00	1,05%
Продажба на програми	0,00	0,00%
Проекти од јавен интерес	540.000,00	0,05%
Преостанати нераспоредени приходи	13.404.739,00	1,27%
Приходи од основна дејност	1.017.909.337,00	96,16%
Приходи од други дејности	39.459.631,00	3,73%
Вонредни приходи	1.213.561,00	0,11%
ВКУПНО	1.058.582.529,00	100,00%

Извор: Совет за радиодифузија

Петте приватни ТВ-станции на државно ниво се најпрофитабилниот сектор во ТВ-индустријата. Вкупните приходи на овој сектор во 2007 година изнесувале

¹¹ Овде спаѓаат приходите остварени од емитување реклами, огласи и соопштенија, комерцијални презентации и промоции, телешопинг-прозорци и телешопинг-спотови

1.058.582.529,00 денари, а нивниот удел во вкупните приходи на ТВ-индустријата е 63,2 отсто. Од приказот 2.17 се забележува дека најголемиот дел од приходите овие радиодифузери ги оствариле од емитување реклами и телешопинг, поточно 93,79 отсто од вкупните приходи. Од другите приходи од основната дејност, со малку поголемо учество од 1,05 отсто се појавуваат приходите од донации и грантови, што ги остварила телевизија Телма. Средствата за финансирање радио и телевизиски проекти од јавен интерес учествуваат со 0,05 отсто (повторно приход што го остварила Телевизија Телма). Учесството на преостанатите нераспоредени приходи од основната дејност е 1,27 отсто, а на приходите од други дејности е 3,73 отсто. Во анализираната година само Телевизија Канал 5 остварила вонредни приходи и нивното учество во вкупните приходи е 0,11 отсто.

Впечатливо е тоа дека ниту една од петте телевизии не прикажала приходи од спонзорства, особено ако се има предвид фактот дека спонзорираните емисии се чести во програмската понуда. Не се прикажани ниту приходи од продажба на програми, ниту од емитување други (комерцијални) програми, во кои спаѓаат приходите остварени од емитување поздравни и честитки, емисии и музички блокови со СМС пораки, интерактивни игри преку телефонска линија, телефонски услуги со посебна тарифа и др.

Од приказот 2.18 може да се види како се движеле вкупните приходи на овие пет телевизии во периодот од 2004 до 2007 година. Забележливо е дека петте ТВ-станции не профитирале подеднакво од порастот на приходите од рекламирање во 2007 година.

Приказ 2.18 Движење на вкупните приходи на приватните ТВ-станции на државно ниво (МКД)

ТВ-станција	2004	2005	2006	2007
A1 телевизија	146.592.008,00	99.850.810,00	315.844.905,00	424.592.626,00
Алсат М	9.909,00	6.871.306,00	26.968.959,00	85.974.635,00
Канал 5	40.902.788,00	74.639.624,00	127.251.813,00	187.974.718,00
Сител	133.020.669,00	109.816.820,00	182.606.900,00	253.448.086,00
Телма	81.027.576,00	92.441.409,00	98.271.106,00	106.592.464,00
ВКУПНО	401.552.950,00	383.619.969,00	750.943.683,00	1.058.582.529,00

Извор: Совет за радиодифузија

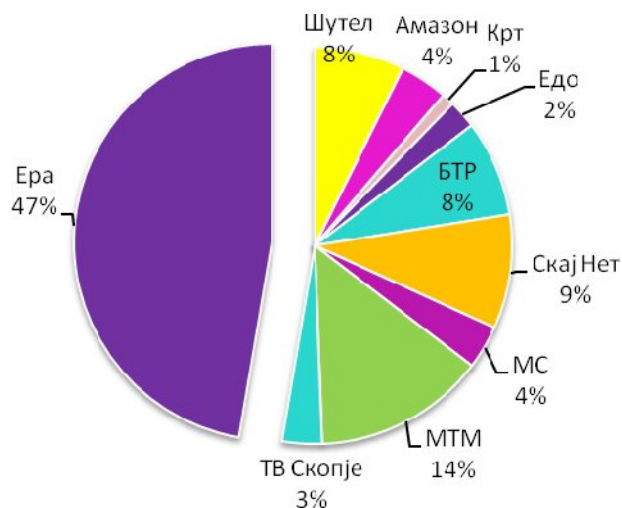
Во однос на претходната година, кај сите пет комерцијални телевизии се забележува раст на приходите, и тоа: кај Алсат-М за 218,79 отсто, кај Телевизија Канал 5 за 47,72 отсто, кај телевизија Сител за 38,79 отсто, кај А1 телевизија за 34,43 отсто, а кај Телевизија Телма за 8,47 отсто.

Регионалните ТВ-станции од Скопје, во целина, оствариле најмал удел (2,95%) во вкупните приходи на ТВ-индустријата

Десетте телевизии што емитуваат програма на регионално ниво, на подрачјето на градот Скопје (приказ 2.19) во 2007 година оствариле вкупен приход во износ од 49.371.624,00 денари, што претставува 2,95 отсто од вкупните приходи во телевизиската

индустрија. Речиси половина од приходите на регионалните телевизии ги остварила Телевизија Ера, или вкупно 23.368.869,00 денари.

Приказ 2.19 Удел на регионалните ТВ-станции во вкупните приходи на регионално ниво (МКД)

Извор: Совет за радиодифузија

Од приказот 2.20 се забележува дека и за регионалните комерцијални телевизии најзначаен извор на приход е продажбата на времето за рекламирање и телешопинг, но кај нив овој вид приход учествува со 64,05 отсто, за разлика од државните комерцијални ТВ-станции кај кои учеството на приходот од реклами и телешопинг достигнува 93,79 отсто.

Втор приход по значење за регионалниот ТВ-сектор се преостанатите нераспоредени приходи од основната дејност, со учество од 14,75 отсто во вкупните приходи. Телевизија МТМ и Телевизија Скај Нет прикажале најголем приход врз оваа основа, поточно 80 отсто од вкупниот износ остварен кај десетте регионални телевизии.

Приходите од други програми (поздрави и честитки, емисии и музички блокови со СМС-пораки, интерактивни игри преку телефонска линија, телефонски услуги со посебна тарифа и др.) во вкупните приходи учествуваат со 6,05 отсто. Врз оваа основа приходи оствариле само три регионални телевизии, и тоа: Ера, Амазон и МТМ. Приходи од донации и грантови оствариле само телевизиските станици кои емитуваат програми за помалите етнички заедници, односно телевизиите Шутел, БТР и Ера.

Средствата од радиодифузната такса наменети за финансирање радиски и телевизиски проекти од јавен интерес, во вкупните приходи учествуваат со 3,20 отсто, а врз оваа основа приход оствариле само телевизиите Шутел, Едо и Ера. Во 2007 година само

Телевизија Ера остварила приходи од продажба на програма¹². Приходите од други дејности и вонредните приходи имаат заедничко учество од 5,29 отсто.

Приказ 2.20 Структура на приходите на приватните ТВ на регионално ниво (МКД)

Вид приход	2007	учество
Реклами и телешопинг	31.624.282,00	64,05%
Спонзорства	0,00	0,00%
Приходи од други програми	2.988.142,00	6,05%
Донации и грантови	2.822.371,00	5,72%
Продажба на програми	468.378,00	0,95%
Проекти од јавен интерес	1.579.275,00	3,20%
Преостанати нераспоредени приходи	7.280.288,00	14,75%
Приходи од основна дејност	46.762.736,00	94,72%
Приходи од други дејности	803.588,00	1,63%
Вонредни приходи	1.805.300,00	3,66%
ВКУПНО	1.058.582.529,00	100,00%

Извор: Совет за радиодифузија

Локалниот ТВ-сектор има мал удел (5,62 отсто) во вкупните приходи на ТВ-индустријата

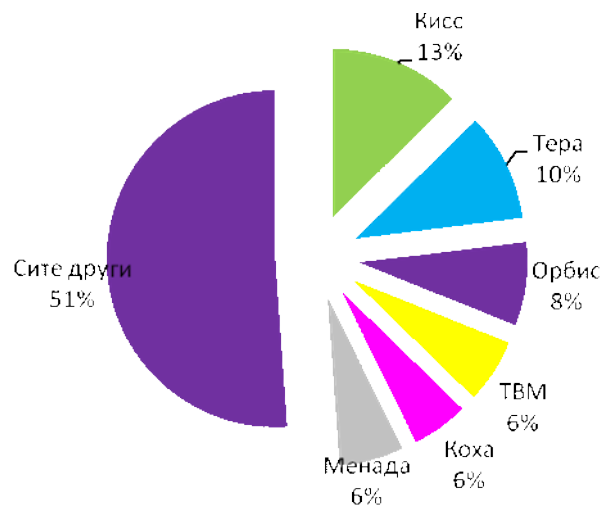
Телевизиите што емитуваат програма на локално ниво во 2007 година оствариле вкупен приход од 94.068.295,00 денари, што претставува 5,62 отсто од вкупно остварените приходи во телевизискиот сектор. Од 36-те телевизии кои го сочинуваат овој сектор, позначајно учество во вкупните приходи имаат: Телевизија Кисс од Тетово, Тера и Орбис од Битола, ТВМ од Охрид и Менада и Коха од Тетово (приказ 2.21).

Во анализираната година овој сектор остварувал приходи врз сите основи (приказ 2.22). Најзначаен извор на приход е продажбата на времето за рекламирање и телешопинг, преку кој се остварени 65,32 отсто од вкупните приходи. Најмногу приходи врз оваа основа остварила Телевизија Кисс од Тетово, во вкупен износ од 10.150.178,00 денари. Позначајни износи остваруваат Телевизија Орбис од Битола (5.402.888,00 денари), ТВМ од Охрид (4.510.699,00 денари), Нова од Куманово (3.779.416,00 денари) и Телевизија Менада од Тетово (3.698.835,00 денари).

Втор извор по значење за локалните телевизии се донациите и грантовите, со учество од 9,72 отсто во вкупните приходи. Вакви приходи оствариле само девет локални телевизии: Тера од Битола, Здравкин од Велес, Хана од Куманово, Аниса од Пласница, ТВМ од Охрид, Вис од Струмица, и телевизиите Коха, Арт и Менада од Тетово.

¹² Станува збор за продажба на права за емитување спортски настани.

Приказ 2.21 Удел на локалните ТВ-станции во вкупните приходи на локално ниво (МКД)

Извор: Совет за радиодифузија

Средствата од радиодифузната такса наменети за финансирање радио и телевизиски програми од јавен интерес учествуваат со 5,46 отсто, а приходите од други програми (поздрави и честитки, емисии со СМС пораки, интерактивни игри, телефонски услуги со посебна тарифа и др.) во вкупните приходи учествуваат со 5,42 отсто.

Приказ 2.22 Структура на приходите на приватните ТВ на локално ниво (МКД)

Вид приход	2007	учество
Реклами и телешопинг	61.440.938,00	65,32%
Спонзорства	2.421.638,00	2,57%
Приходи од други програми	5.096.169,00	5,42%
Донации и грантови	9.148.080,00	9,72%
Продажба на програми	2.106.223,00	2,24%
Проекти од јавен интерес	5.134.390,00	5,46%
Преостанати нераспоредени приходи	2.140.868,00	2,28%
Приходи од основна дејност	87.488.306,00	93,01%
Приходи од други дејности	1.846.233,00	1,96%
Вонредни приходи	4.733.756,00	5,03%
ВКУПНО	94.068.295,00	100,00%

Извор: Совет за радиодифузија

Приходите остварени врз основа на спонзорирање на емисии имаат учество од 2,57 отсто во вкупните приходи. Телевизија Тера од Битола остварила 60 отсто од вкупните приходи од спонзорства, а приходи врз оваа основа оствариле и Орбис од Битола, ТВМ од Охрид, Вис од Струмица и Арт од Тетово. Од продажба на програми,

приходи оствариле само три локални телевизији: Телевизија Ирис од Штип и телевизиите Тера и Орбис од Битола. Учеството на овој вид приход во вкупните приходи е 2,24 отсто.

2.2.3 Структура на трошоците

Вкупните трошоци на телевизискиот сектор во 2007 година бележат пораст за околу 20 отсто во однос на претходната година

Вкупните трошоци во телевизиската индустрија, направени во 2007 година изнесуваат 1.679.019.615,50 денари. Според податоците од приказот 2.23, забележливо е дека во однос на трите претходни години вкупните трошоци од работењето се зголемиле, и тоа: во однос на 2004 година за 55,32 отсто, во однос на 2005 година за 55,64 отсто и во однос на трошоците направени во 2006 година за 19,79 отсто.

Приказ 2.23 Вкупни трошоци во периодот од 2004 до 2007¹³ г. (МКД)

	2004	2005	2006	2007
Државно ниво	898.961.421,00	895.734.254,00	1.214.844.445,00	1.519.592.806,00
Регионални	0,00	0,00	0,00	65.127.739,00
Локални	182.047.369,00	183.022.810,00	186.816.148,00	94.299.060,50
Јавен сектор (МТВ)	507.844.457,00	479.003.640,00	443.414.222,00	525.242.960,00
Приватен сектор	573.164.333,00	599.753.424,00	958.246.371,00	1.153.776.645,50
ВКУПНО	1.081.008.790,00	1.078.757.063,00	1.401.660.593,00	1.679.019.605,50

Извор: Совет за радиодифузија

Ваквото зголемување се должи на зголемувањето на трошоците на радиодифузери што емитуваат програма на државно ниво, додека регионалните и локалните радиодифузери во 2007 година ги намалиле трошоците во однос на претходните три години. Овој тренд се забележува и кај вкупните приходи, поточно кај радиодифузерите што емитуваат програма на државно ниво вкупните приходи бележат пораст, а кај регионалните и локалните радиодифузери - опаѓање.

Во сите четири години, во вкупните трошоци е доминантно учеството на радиодифузерите што емитуваат програма на државно ниво, движејќи се од 83,16 отсто во 2004 година, 83,03 отсто во 2005 година, 86,67 отсто во 2006 година и 90,5 отсто од вкупно направените трошоци во телевизиската индустрија во 2007 година.

Во анализираната година најголем дел од трошоците, односно 67,40 отсто се направени за создавање и за купување програма (приказ 2.24). Во директни трошоци за

¹³ По завршувањето на постапката за усогласување на договорите за концесија и преминот во систем на дозволи, радиодифузерите што емитуваа програма на подрачјето на Скопје продолжија да работат како регионални радиодифузери.

создавање на програмата спаѓаат: материјалните трошоци кои ги опфаќаат трошоците за сценографија, костимографија, реквизити, други сценски потреби и сценски ефекти, репроматеријали за снимање и постпродукција. Потоа, патните трошоци, трошоците за сместување, дневниците на терен, наемот на објекти, реквизити, костими и друго. Услугите на конкретната продукција се сите видови услуги закупени од други субјекти (закуп на технички средства: техника за снимање слика и тон, техника за постпродукција - преснимување, монтажа, финализација), техника за емитување, светло, возен парк и друго. Платите и другите надоместоци на лица се сите видови исплати на физички лица директно поврзани со производството на програмата.

Приказ 2.24 Структура на трошоците на ТВ-пазарот во 2007 година (МКД)

Вид трошок	2007	учество
Материјални трошоци	207.858.711,00	12,38%
Трошоци за набавка на програма	403.177.546,00	24,01%
Нематеријални трошоци (услуги)	309.218.699,00	18,42%
Плати и други надоместоци на лицата директно поврзани со производство на програмата	211.450.521,50	12,59%
Директни трошоци за создавање на програмата	1.131.705.477,50	67,40%
Плати и други надоместоци на лица кои не се директно поврзани со производство на програмата	171.902.043,00	10,24%
Амортизација на опремата	178.949.904,00	10,66%
Амортизација на права и лиценци	1.437.321,00	0,09%
Кирии и други режиски трошоци	40.874.390,00	2,43%
Сите преостанати неопфатени трошоци од работењето	102.193.139,00	6,09%
Вкупни трошоци на работењето	1.627.062.274,50	96,91%
Расходи од други активности	15.269.678,00	0,91%
Вонредни расходи	36.687.653,00	2,19%
Вкупни трошоци на работењето	1.679.019.605,50	100,00%

Извор: Совет за радиодифузија

Во преостанатите трошоци најголем дел зафаќаат трошоците за амортизација на опремата (10,66 отсто), трошоците за плати и други надоместоци на лица кои не се директно поврзани со производство на програмата (10,24 отсто), како и сите преостанати неопфатени трошоци од работењето (6,09 отсто). Другите трошоци како што се амортизација на права и лиценци, кирии и други режиски трошоци, расходите од други активности и вонредните расходи, во структурата на трошоците на ТВ-пазарот учествуваат со 5,62 отсто.

Најголем удел во вкупните трошоци на ТВ-секторот имаат петте приватни телевизии на државно ниво, кои издвојуваат најмногу средства за создавање на сопствената програма

Во 2007 година, петте комерцијални телевизии што емитуваат програма на државно ниво оствариле 59,22 отсто од вкупните трошоци во телевизискиот сектор. Овие пет телевизии во однос на 2006 година трошоците ги зголемиле за 28,90 отсто.

Најголемо учество во вкупните трошоци на комерцијалните телевизии на државно ниво имаат директните трошоци за создавање на програмата (71,40 отсто). Најголем дел од овие средства или 57,5 отсто се вложени во продукција на сопствена програма¹⁴, а 42,5 отсто се трошоци за набавка на програма.

Приказ 2.25 Структура на трошоците на приватните ТВ на државно ниво (МКД)

Вид трошок	2007	учество
Материјални трошоци	134.642.612,00	13,54%
Трошоци за набавка на програма	302.176.386,00	30,39%
Нематеријални трошоци (услуги)	186.697.254,00	18,78%
Плати и други надоместоци на лицата директно поврзани со производство на програмата	86.495.839,00	8,70%
Директни трошоци за создавање на програмата	710.012.091,00	71,40%
Плати и други надоместоци на лица кои не се директно поврзани со производство на програмата	35.277.302,00	3,55%
Амортизација на опремата	115.972.004,00	11,66%
Амортизација на права и лиценци	18.716,00	
Кирии и други режиски трошоци	34.900.319,00	3,51%
Сите преостанати неопфатени трошоци од работењето	56.357.679,00	5,67%
Вкупни трошоци на работењето	952.538.111,00	98,80%
Расходи од други активности	9.614.265,00	0,97%
Вонредни расходи	32.197.470,00	3,24%
Вкупни трошоци на работењето	994.349.846,00	100%

Извор: Совет за радиодифузија

Кај сите пет телевизии е забележливо дека вкупните трошоци направени во 2007 година бележат пораст во однос на претходните неколку години (приказ 2.26).

¹⁴ Во трошоци за продукција на сопствена програма се сметаат материјалните и нематеријалните трошоци, како и платите и другите надоместоци на вработените лица кои се директно ангажирани во продукцијата на програмата.

Приказ 2.26 Движење на вкупните трошоци на приватните ТВ-станции на државно ниво (МКД)

ТВ-станција	2004	2005	2006	2007
A1 телевизија	136.198.140,00	92.655.466,00	311.043.293,00	404.377.996,00
Алсат М	962.232,00	39.294.619,00	73.998.554,00	85.062.415,00
Канал 5	45.122.359,00	84.565.521,00	132.564.074,00	187.242.815,00
Сител	127.913.781,00	107.906.397,00	155.738.880,00	211.413.622,00
Телма	80.920.452,00	92.308.611,00	98.085.422,00	106.252.998,00
ВКУПНО	391.116.964,00	416.730.614,00	771.430.223,00	994.349.846,00

Извор: Совет за радиодифузија

Доколку се спореди растот на приходите со растот на трошоците, ќе се види дека речиси кај сите комерцијални телевизии на државно ниво, во анализираната година стапката на раст на трошоците само малку заостанува зад стапката на раст на приходите. Исклучок е Телевизија Алсат М која во 2007 година остварила многу повеќе приход во споредба со претходната година, додека трошоците пораснале за околу 15 отсто.

Приказ 2.27 Стапка на раст на приходи и трошоци на ТВ-станциите на државно ниво (МКД)

ТВ-станција	Стапка на раст на приходите 2007/2006	Стапка на раст на трошоците 2007/2006
A1 телевизија	34,43%	31,01%
Алсат М	218,79%	14,95%
Канал 5	47,72%	41,25%
Сител	38,79%	35,75%
Телма	8,47%	8,33%
ВКУПНО	40,95%	28,90%

Извор: Совет за радиодифузија

Регионалните телевизии учествуваат со 3,88 отсто во вкупните трошоци,... речиси половина од потрошените средства се за создавање на програмата

Во 2007 година вкупните трошоци на десетте регионални телевизии изнесувале 65.127.739,00 денари, што претставува 3,88 отсто од вкупните трошоци во телевизискиот сектор. Според структурата на направените вкупни трошоци во 2007 година, дадена во приказот 2.28, се забележува дека директните трошоци за создавање на програмата кај регионалните телевизии имаат значително пониско учество во вкупните трошоци, отколку кај радиодифузерите на државно ниво. Поконкретно, само 45,50 отсто од трошоците се направени за создавање на програмата. Од вкупните трошоци наменети за создавање на програмата (29.634.436,00 денари) најголем дел (79,3 отсто) се средства потрошени за продукција на сопствена програма, додека за набавка на програма регионалните телевизии одвоиле 20,7 отсто. За набавка на програма најмногу средства издвоила ТВ Ера (67 отсто од вкупниот износ), а шест телевизии (Амазон, Крт, Едо, БТР, Скај Нет и МС телевизија) воопшто не прикажале ваков вид трошоци.

Кај регионалните телевизии е забележливо високото учество на т.н. преостанати неопфатени трошоци од работењето (28,44 отсто), што се должи на високиот износ на овие трошоци што го прикажала Телевизија Ера (15.673.985,00 денари).

Приказ 2.28 Структура на трошоците на приватните ТВ на регионално ниво (МКД)

Вид трошок	2007	учество
Материјални трошоци	3.523.395,00	5,41%
Трошоци за набавка на програма	6.134.535,00	9,42%
Нематеријални трошоци (услуги)	8.535.875,00	13,11%
Плати и други надоместоци на лицата директно поврзани со производство на програмата	11.440.631,00	17,57%
Директни трошоци за создавање на програмата	29.634.436,00	45,50%
Плати и други надоместоци на лица кои не се директно поврзани со производство на програмата	1.860.197,00	2,86%
Амортизација на опремата	5.089.550,00	7,81%
Амортизација на права и лиценци	682.191,00	1,05%
Кирии и други режиски трошоци	4.624.107,00	7,10%
Сите опрестанати неопфатени трошоци од работењето	18.523.429,00	28,44%
Вкупни трошоци на работењето	60.413.910,00	92,76%
Расходи од други активности	1.188.374,00	1,82%
Вонредни расходи	3.525.455,00	5,41%
Вкупни трошоци на работењето	65.127.739,00	100%

Извор: Совет за радиодифузија

Локалните телевизии имаат мало учество во вкупните трошоци на ТВ-секторот (5,61 отсто)... кај нив доминираат трошоците за создавање на сопствената програма,... а од сите сектори тие издвојуваат најмалку средства за набавка на програма

Локалните телевизиски станици во 2007 година потрошиле 94.299.060,00 денари или 5,61 отсто од вкупните трошоци направени во телевизиската индустрија. Во структурата на трошоците на локалниот ТВ-сектор доминантно учество имаат директните трошоци за создавање на програмата (65,91 отсто).

Од вкупно издвоените средства за создавање на програмата, најголемиот дел (94,9 отсто) се средства потрошени за продукција на сопствената програмата (материјални и нематеријални трошоци, како и плати и надоместоци за вработените лица директно ангажирани во програмската продукција).

Приказ 2.29 Структура на трошоците на приватните ТВ на локално ниво(МКД)

Вид трошок	2007	учество
Материјални трошоци	22.102.037,00	23,44%
Трошоци за набавка на програма	3.178.040,00	3,37%
Нематеријални трошоци (услуги)	18.041.356,00	19,13%
Плати и други надоместоци на лицата директно поврзани со производство на програмата	18.832.283,00	19,97%
Директни трошоци за создавање на програмата	62.153.716,50	65,91%
Плати и други надоместоци на лица кои не се директно поврзани со производство на програмата	5.267.723,00	5,59%
Амортизација на опремата	9.820.598,00	10,41%
Амортизација на права и лиценци	736.414,00	0,78%
Кири и други режиски трошоци	1.349.964,00	1,43%
Сите преостанати неопфатени трошоци од работењето	9.538.878,00	10,12%
Вкупни трошоци на работењето	88.867.293,00	94,24%
Расходи од други активности	4.467.039,00	4,74%
Вонредни расходи	964.728,00	1,02%
Вкупни трошоци на работењето	94.299.060,50	100%

Извор: Совет за радиодифузија

Забележливо е дека кај телевизиите што емитуваат програма на локално ниво учеството на трошоците за набавка на програма е само 3,37 отсто, што во споредба со телевизиите на државно и регионално ниво претставува најниско учество на овој вид трошок во целата телевизиска индустрија. Од 41 локална телевизија, само 12 прикажале трошоци за набавка на програма.

2.2.4 Инвестиции на комерцијалните телевизии на државно ниво

Најголем дел од инвестициите на петте ТВ-станции на државно ниво се инвестиции во основни средства

Комерцијалните телевизии што емитуваат програма на државно ниво во 2007 година инвестирале вкупно 218.339.209,00 денари. Најголем дел од овие средства, односно 84,24 отсто, ТВ-станциите ги инвестирале во основни средства. Во опрема инвестирале вкупно 34.406.723,00 денари од кои 61 отсто во студиска опрема, а 39 отсто во предавателна опрема.

Приказ 2.30 Вкупни инвестиции во ТВ-секторот на државно ниво во 2007 година

Остварени инвестиции		Износ (мкд)
Инвестиции во опрема	Студиска опрема	21.157.341,00
	Предавателна опрема	13.249.382,00
Инвестиции во основни средства		183.932.486,00
Вкупно (мкд)		218.339.209,00

Извор: Совет за радиодифузија

Најмногу средства инвестирала А1 телевизија, 61,52 отсто од вкупно инвестираните средства. Поголеми инвестиции имале и Телевизија Канал 5 со 25,03 отсто и Телевизија Сител, со 10,02 отсто од вкупните инвестиции.

Приказ 2.31 Поединечни инвестиции на комерцијалните телевизии на државно ниво

Остварени инвестиции	А1	Канал 5	Сител	Алсат-М	Телма
Инвестиции во опрема	11.110.886,00	15.528.686,00	6.983.356,00	0,00	783.795,00
Инвестиции во основни средства	123.216.196,00	39.130.379,00	14.900.623,00	3.744.916,00	2.940.372,00
Вкупно	134.327.082,00	54.659.065,00	21.883.979,00	3.744.916,00	3.724.167,00

Извор: Совет за радиодифузија

Сите пет телевизии најмногу инвестирале во основни средства. Во 2007 година во основни средства најмногу инвестирала А1, поточно 91,23 отсто од вкупните инвестиции.

2.2.5 Пасива и обврски во телевизиската индустрија**Речиси 71 отсто од вкупните задолжувања во телевизиската индустрија се обврските на Македонската телевизија и на А1**

Вкупната пасива во телевизиската индустрија во 2007 година изнесува 2.610.289.745,00 денари. Споредено со претходните три години, вкупната пасива во 2007 година во однос на 2004 година е повисока за 69,48 отсто, во однос на 2005 година за 61,52 отсто, а во однос на 2006 година за 44,17 отсто.

Зголемувањето на вкупната пасива во телевизиската индустрија е резултат на зголемувањето на вкупната пасива кај сите сектори на телевизиската индустрија, и тоа во однос на претходната година, јавниот сервис ја зголемил пасивата за 139,67 отсто, приватниот сектор за 17,23 отсто, радиодифузерите што емитуваат програма на државно ниво за 49,35 отсто, а регионалните и локалните радиодифузери за 8,57 отсто.

Приказ 2.32 Вкупна пасива во периодот од 2004 до 2007¹⁵ г. (МКД)

	2004	2005	2006	2007
Национални	462.292.439	1.357.038.827,67	1.580.663.222,15	2.360.696.673,00
Регионални	0,00	0,00	0,00	106.916.697,00
Локални	254.619.151,00	259.067.572,00	229.900.775,00	142.676.375,00
Јавен сектор (МТВ)	462.292.439,00	425.085.540,00	398.361.906,00	954.734.164,00
Приватен сектор	1.077.865.296,00	1.191.020.860,00	1.412.202.091,00	1.655.555.581,00
ВКУПНО	1.540.157.735,28	1.616.106.399,67	1.810.563.997,15	2.610.289.745,00

Извор: Совет за радиодифузија

Вкупните обврски на субјектите на телевизискиот пазар, во анализираната година, вклучувајќи ја и Македонската телевизија, изнесувале 1.546.057.577.00 денари. Од нив, најголем дел се краткорочни обврски, поточно 83,94 отсто, додека пак 16,06 отсто се долгорочни обврски. Од краткорочните обврски, највисоки се обврските кон добавувачите и тие изнесуваат 70,96 отсто од вкупните обврски, а од долгорочните, највисоки се обврските по кредити кои изнесуваат 15,87 отсто од вкупните обврски.

Приказ 2.33 Обврски и капитал во 2007 година (МКД)

Вид обврска	2007
Обврски спрема добавувачи	1.097.097.397,00
Обврски по меници и чекови	0,00
Други краткорочни обврски	200.756.345,00
Вкупни краткорочни обврски	1.297.853.742,00
Долгорочни обврски по кредити	245.421.631,00
Долгорочни обврски по обврзници	0,00
Други обврски	2.782.204,00
Вкупни обврски	1.546.057.577,00
Капитал	1.103.490.621,00
Задржана добивка на 31.12	-217.587.216,00
Вкупни резерви на 31.12	178.328.763,00
Вкупен капитал и резерви	1.064.232.168,00
Вкупна пасива	2.610.289.745,00

Извор: Совет за радиодифузија

¹⁵ По завршувањето на постапката за усогласување на договорите за концесија и премиот во систем на дозволи, радиодифузерите што емитуваа програма на подрачјето на Скопје продолжија да работат како регионални радиодифузери.

Забележливо е дека речиси 71 отсто од вкупните обврски на телевизиската индустрија се обврските на МТВ (536.862.043,00 денари) и на А1 (556.588.164,00 денари).

2.2.6 Резултат од работењето во телевизиската индустрија

Приватниот ТВ-сектор во целина остварил позитивен финансиски резултат, а јавниот сектор продолжува да работи со загуба

Во 2007 година, остварениот резултат од работењето во телевизиската индустрија е загуба во износ од 15.684.532,00 денари. Само во 2004 година телевизиската индустрија бележи добивка, додека во следните три години остварениот резултат од работењето е негативен. Јавниот сектор бележи позитивен финансиски резултат единствено во 2004 година, а приватниот сектор во 2007 година за првпат работи со добивка.

Приказ 2.34 Остварен резултат од работењето во јавниот и во приватниот сектор (МКД)

	2004	2005	2006	2007
Јавен сектор	16.001.998,00	-61.330.470,00	-15.355.399,00	-52.723.595,00
Приватен сектор	-15.899.346,00	-51.914.299,00	-41.429.672,00	37.037.056,00
Резултат	104.656,00	-113.242.764,00	-56.783.065,00	-15.686.539,00

Извор: Совет за радиодифузија

Во 2007 година вкупно 36 телевизиски станици работеле со добивка, а 16 оствариле негативен резултат од работењето. Сепак, на ниво на целата индустрија, вкупниот износ на загубата е повисок од добивката, па оттука, остварениот финансиски резултат е загуба во износ од 15.686.539,00 денари.

Приказ 2.35 Остварен резултат од работењето на ТВ-пазарот во 2007 г. (МКД)

Остварен резултат	2007
Приходи од основна дејност	1.624.297.794,00
Вкупно трошоци на работењето	1.636.379.244,50
Добивка (загуба) од основна дејност	-12.081.450,50
Приходи од други активности	42.277.956,50
Расходи од други активности	6.053.038,00
Добивка (загуба) од други активности	36.224.918,50
Вонредни приходи	7.966.119,00
Вонредни расходи	36.587.322,00
Добивка (загуба) пред оданочување	-4.477.735,00
Добивка (загуба) по оданочување (нет добивка/загуба)	-15.686.539,00

Извор: Совет за радиодифузија

Ваквата состојба се должи на големата загуба на Македонската телевизија, во износ од 52.723.595,00 денари. Приватниот сектор во целина остварил позитивен финансиски резултат во износ од 37.037.056,00 денари.

Единствен ТВ-сектор што во целина остварува добивка се комерцијалните ТВ-станици на државно ниво

Единствен сегмент што во целина остварува добивка се комерцијалните телевизиски станици што емитуваат програма на државно ниво. Од петте, само Телевизија Канал 5 остварува загуба во износ од 797.251,00 денари, но како резултат на високиот износ на трошоци кои не се признаваат при пресметувањето на основата за оданочување. Пред оданочувањето и Канал 5 работи во добивка. Најдобар финансиски резултат остварила Телевизија Сител со добивка од 35.935.949,00 денари.

Приказ 2.36 Остварен резултат од работењето на ТВ-пазарот во 2007 г. (МКД)

	добивка	загуба
Македонска телевизија		52.723.595,00
Приватни ТВ на државно ниво	53.646.006,00	
Регионални ТВ		15.947.114,00
Локални ТВ		661.836,00
Вкупно	53.646.006,00	69.332.545,00
Резултат		15.686.539,00

Извор: Совет за радиодифузија

Резултатот од работењето на регионалните телевизии е загуба во износ од 15.947.114,00 денари. Од десетте телевизиски станици, пет работат со добивка (Шутел, БТР, Скај Нет, МТМ и Ера), една (телевизија КРТ) не прикажува ниту добивка ниту загуба, а четири остваруваат негативен финансиски резултат (Амазон, Едо, МС и ТВ Скопје). Најдобар финансиски резултат во анализираната година остварила Телевизија Ера со добивка во износ од 2.097.605,00 денари, а најлош ТВ Скопје со загуба од 9.610.915,00 денари и МС телевизија со загуба од 7.743.592,00 денари.

Локалните телевизии во целина оствариле негативен финансиски резултат во износ од 661.836,00 денари. Сепак, најголем дел од нив на крајот на годината прикажале добивка, а само десет загуба (Нова од Гевгелија, Боем од Кичево, телевизиите Феста, Нова и Хана од Куманово, Калтрина и Арт Канал од Струга, Супер Скај од Тетово, Жупа од Центар Жупа и Ирис од Штип). Најдобар финансиски резултат бележи Телевизија КТВ 41 од Кавадарци со добивка од 845.087,00 денари, а најголема загуба во износ од 1.049.568,00 денари прикажала Телевизија Ирис од Штип.

2.2.7 Финансиски показатели на телевизиската индустрија

Показатели на профитабилноста

Показателите на профитабилноста даваат слика за тоа колкав дел од приходите остануваат како добивка. Во зависност од тоа дали се пресметани како однос на приходите со остварениот резултат од работењето пред или по оданочувањето, може да бидат стапка на бруто-добивка или стапка на нето-добивка.

Приказ 2.37 Показатели на профитабилноста (МКД)

	Стапка на бруто-заработка	Стапка на нето-заработка
Јавен сервис	-11,16%	-11,16%
Приватни ТВ на државно ниво	5,67%	5,26%
Регионални телевизии	-29,19%	-34,10%
Локални телевизии	-4,16%	-0,78%
Телевизиска индустрија	-0,74%	-0,97%

Извор: Совет за радиодифузија

Стапката на бруто-заработка и стапката на нето-заработка на Македонската телевизија, на десетте регионални телевизии и на локалните телевизии имаат негативни вредности, поради тоа што овие три сегменти во 2007 година оствариле негативен финансиски резултат.

Само петте комерцијални телевизии на државно ниво работат со добивка. Стапката на бруто-заработка кај нив е 5,67 отсто, што зборува дека толкав дел од вкупните приходи се однесува на добивката, а со преостанатите 94,33 отсто од приходите се покриваат расходите од работењето. По оданочувањето на добивката, само 5,26 отсто од вкупните приходи од основна дејност се однесуваат на добивката.

Приказ 2.38 Показатели за користење на средствата (МКД)

	Принос од ангажирани средства	Принос од сопствен капитал
Јавен сервис	-5,52%	-12,62%
Приватни ТВ на државно ниво	3,82%	9,20%
Регионални телевизии	-14,92%	-208,52%
Локални телевизии	-0,46%	-1,19%
Телевизиска индустрија	-0,60%	-1,47%

Извор: Совет за радиодифузија

Индикаторот принос од ангажирани средства (ROA) е мерило на ефективноста на управувањето, односно генерирањето профит (добивка) од вкупно расположливите средства.

Индикаторот принос од сопствениот капитал (ROE) го прикажува приносот само во однос на сопствениот капитал.

Показатели на ликвидноста

Показателите на ликвидноста се однесуваат на способноста на претпријатието (целата дејност) да ги намира краткорочните обврски во рокот на достасување за исплата.

Општата ликвидност (current ratio) се пресметува како однос помеѓу тековните средства и краткорочните обврски и покажува колкав дел од краткорочните обврски може да се покрие од вкупните тековни средства. Тековните средства ги сочинуваат паричните средства и хартиите од вредност, залихите, побарувањата и краткорочните финансиски вложувања.

Брзата ликвидност (quick ratio) се пресметува како однос помеѓу тековните средства, намалени за залихите (како помалку ликвидна форма на средства) и краткорочните обврски.

Готовинската ликвидност (cash ratio) претставува однос помеѓу тековните средства намалени за залихите и побарувањата, и краткорочните обврски.

На приказот 2.39 се претставени вредностите на општата, брзата и готовинската ликвидност по сегменти и за целата телевизиска индустрија.

Приказ 2.39 Показатели на ликвидноста (МКД)

	Ликвидност (општа)	Брза ликвидност	Готовинска ликвидност
Јавен сервис	0,23	0,22	0,05
Приватни ТВ на државно ниво	0,98	0,96	0,40
Регионални телевизии	0,55	0,52	0,04
Локални телевизии	0,82	0,80	0,11
Телевизиска индустрија	0,72	0,70	0,33

Извор: Совет за радиодифузија

Имајќи предвид дека оптималната ликвидност се постигнува кога показателот има вредност 2, забележливо е дека индустријата во целост, а и секој сегмент одделно, имаат ниска општа ликвидност. Најниска вредност овој показател има кај Македонската телевизиска индустрија, каде тековните средства покриваат само 23 отсто од краткорочните обврски.

Тековните средства на петте приватни телевизии на државно ниво покриваат 98 отсто од вкупните краткорочни обврски.

И показателите на брзата ликвидност имаат ниски вредности кај сите сегменти на телевизиската индустрија. Единствено приватните телевизии на државно ниво со вредност на показателот за брза ликвидност од 0,96 најмногу се приближуваат кон оптималната вредност на овој показател, која изнесува 1.

Показатели на задолженоста

Показателите на задолженоста се однесуваат на обемот на ангажирање туѓи средства во процесот на работењето.

Показателот на вкупната задолженост се пресметува како однос помеѓу вкупните обврски и вкупните средства (износот на вкупните обврски и износот на капиталот и резервите). Поголемата вредност на овој показател зборува за поголемо учество на туѓите средства и обратно, пониската вредност значи поголемо учество на сопствените средства.

Од приказот 2.40, се гледа дека регионалните телевизии имаат највисок степен на задолженост, и тоа 92,85 отсто од вкупните средства се туѓи, а само 7,15 отсто се сопствени средства. Најмала вредност овој показател има кај Македонската телевизија кадешто 56,23 отсто од средствата се финансирани од обврски – средства кои не се од сопствени извори, а 43,77 отсто се сопствени средства.

Показателот на долг/капитал (equity/debt ratio) се пресметува како однос помеѓу вкупните обврски и износот на капиталот и резервите.

Највисока вредност овој показател има кај регионалните телевизии.

Приказ 2.40 Показатели на задолженоста (МКД)

	Задолженост	Долг/капитал
Јавен сервис	56,23%	1,28
Приватни ТВ на државно ниво	58,54%	1,41
Регионални телевизии	92,85%	12,98
Локални телевизии	60,91%	1,56
Телевизиска индустрија	59,23%	1,45

Извор: Совет за радиодифузија

2.2.8 Вработени

Вкупниот број вработени во ТВ-секторот¹⁶ во 2007 година изнесувал 1 545, од кои 1 355 лица биле во редовен работен однос, а 190 биле хонорарно ангажирани. Во структурата на вработените е доминантно учеството на новинарскиот кадар (31,1 отсто), а зад нив е реализаторскиот кадар (режисери, сниматели, монтажери и др.) со учество од 27,7 отсто во вкупниот број вработени. Најголем дел, односно 52,9 отсто од вработените се со средно образование, додека повеќе од 70 отсто од новинарскиот кадар имаат завршено високо образование.

Приказ 2.41 Број и структура на вработените во ТВ-секторот

Вид на кадри	Број	Образование			Статус	
		ВСС	ССС	друго	редовен работен однос	хонорар
Новинари	481	348	127	6	425	56
Технички кадар (инженери и техничари)	267	61	170	36	228	39
Реализаторски кадар (режисери, сниматели, монтажери и др.)	429	60	341	28	373	56
Други кадри	368	103	179	86	329	39
ВКУПНО	1545	572	817	156	1355	190

Извор: Совет за радиодифузија

Кај телевизиите што емитуваат програма на државно ниво (приказ 2.42), вклучувајќи ја и МТВ, вкупниот број вработени во анализираната година изнесувал 1160, од кои 677 во Македонската телевизија и 483 во петте приватни ТВ-станции.

Приказ 2.42 Број и структура на вработените во телевизиите на државно ниво

Вид на кадри	Број	Образование			Статус	
		ВСС	ССС	друго	редовен работен однос	хонорар
Новинари	357	269	82	6	352	5
Технички кадар (инженери и техничари)	191	45	110	36	190	1
Реализаторски кадар (режисери, сниматели, монтажери и др.)	322	47	248	27	318	4
Други кадри	290	73	135	82	288	2
ВКУПНО	1160	434	575	151	1148	12

Извор: Централен регистар на РМ/Совет за радиодифузија

¹⁶ Податоците добиени од трговските радиодифузни друштва се проверени со податоците од завршните сметки и од Информацијата за економско-финансиското работење на субектот издадена од Централниот регистар на РМ, како и од приложените копии од обрасците М1/М2. Податоците за бројот и структурата на вработените во Македонската телевизија се добиени од посебен образец што МТВ му го достави на Советот, како и од Извештајот за финансиското работење за 2007 година.

Во структурата на вработените најголем дел се новинари (357), од кои 197 се вработени во Македонската телевизија, а 160 во комерцијалните ТВ-станции. Реализаторскиот кадар во Македонската телевизија го сочинуваат 176 лица, а во приватниот сектор 146 лица. Бројот на вработените како технички кадар во јавниот и во приватниот сектор е речиси еднаков, односно 92 во МТВ а 99 кај петте комерцијални телевизии. Забележлива е разликата кај категоријата „други кадри“, чиј број во МТВ е речиси трипати поголем отколку кај приватните медиуми. Во оваа категорија влегуваат административно-стручните кадри, вработените за одржување и хигиена, безбедност и други. Половина од вработените во ТВ-секторот на државно ниво се со средно образование, а 75 отсто од новинарскиот кадар е со високо образование.

Приказ 2.43 Вработени во редовен работен однос

	2004	2005	2006	2007
A1	8	8	72	150
Алсат-М	1	8	37	81
Канал 5	63	72	80	87
Сител	76	76	79	89
Телма	60	63	63	64
ВКУПНО	208	227	331	483

Извор: Централен регистар на РМ/Совет за радиодифузија

Забележливо е дека сите комерцијални ТВ-станции што емитуваат програма на државно ниво го зголемиле бројот на вработени во редовен работен однос (приказ 2.43) споредено со претходните години. На пример, само во однос на 2006 година бројот на вработените во А1 телевизија се зголемил за два пати, а во Телевизија Алсат-М повеќе од два пати. Во редовен работен однос во 2007 година Телевизија Канал 5 вработила 7 нови лица, Сител 10, а Телма едно лице.

Приказ 2.44 Број и структура на вработените во телевизиите на регионално ниво

Вид кадри	Број	Образование			Статус	
		ВСС	ССС	друго	редовен работен однос	хонорар
Новинари	26	14	12	0	18	8
Технички кадар (инженери и техничари)	14	1	13	0	8	6
Реализаторски кадар (режисери, сниматели, монтажери и др.)	26	0	26	0	20	6
Други кадри	14	5	9	0	14	0
ВКУПНО	80	20	60	0	60	20

Извор: Централен регистар на РМ/Совет за радиодифузија

За разлика од комерцијалните телевизии на државно ниво, десетте регионални телевизии (на подрачјето на град Скопје) имаат значително помал број вработени (приказ 2.44). Во анализираната година кај нив биле ангажирани вкупно 80 лица, од кои 60 во редовен работен однос и 20 хонорарно ангажирани.

Се забележува дека регионалните ТВ-станции ангажираат помалку новинари со високо образование (54 отсто) во споредба со оние на државно ниво. Во однос на претходната година, вкупниот број вработени се намалил за 7, што се должи на намалувањето на бројот на вработени кај МС телевизија за 20. Во анализираната година, четири регионални телевизии го зголемиле бројот на вработени (ТВ МТМ за седум, ТВ Ера за три, ТВ БТР за два и ТВ Скајнет за едно лице).

Приказ 2.45 Број на вработени во ТВ-станциите на регионално ниво (Скопје)

ТВ-станција	2006	2007	ТВ-станција	2006	2007
ТВ МС	30	10	ТВ Шутел	2	2
ТВ Скајнет	0	1	ТВ Скопје	10	10
ТВ МТМ	14	21	ТВ Крт	1	1
ТВ БТР	2	4	ТВ Ера	3	6
ТВ Амазон	2	2	ТВ Едо	3	3
ВКУПНО				67	60

Извор: Централен регистар на РМ/Совет за радиодифузија

Во 2007 година, во вкупно 36 телевизии што емитувале програма на локално ниво (приказ 2.46) биле вработени вкупно 305 лица, од кои повеќе од половината биле хонорарно ангажирани.

Приказ 2.46 Број и структура на вработените во телевизиите на локално ниво

Вид кадри	Број	Образование			Статус	
		ВСС	ССС	друго	редовен работен однос	хонорар
Новинари	98	65	33	0	55	43
Технички кадар (инженери и техничари)	62	15	47	0	30	32
Реализаторски кадар (режисери, сниматели, монтажери и др.)	81	13	67	1	35	46
Други кадри	64	25	35	4	27	37
ВКУПНО	305	118	182	5	147	158

Извор: Централен регистар на РМ/ Совет за радиодифузија

Најголем број од вработените се новинари, а најмалку се застапени техничките кадри. Во вкупниот број вработени преовладуваат лицата со средно образование, единствено кај новинарскиот кадар е поголемо учеството на кадарот со високо образование.

Споредено со претходната година, вкупниот број вработени кај локалните телевизиски станици се зголемил за 27. Поголеми отстапувања се забележуваат кај ТВ Менада од Тетово која во 2007 година вработила уште седум лица, ТВ НТВ од Охрид и ТВ Стар од Штип го зголемиле бројот на вработени за пет лица.

Приказ 2.47 Број на вработени во приватните ТВ-станции на локално ниво

ТВ-станција	2006	2007	ТВ-станција	2006	2007	ТВ-станција	2006	2007
ТВ Тера, Битола	15	15	ТВ Ускана, Кичево	2	2	ТВ Супер скај, Тетово	0	1
ТВ Кисс, Тетово	14	15	ТВ Стар, Штип	2	7	ТВ КТВ-41, Кавадарци	1	4
ТВМ, Охрид	11	11	ТВ Кобра, Радовиш	2	4	ТВ Калтрина, Струга	1	2
ТВ Ирис, Штип	10	10	ТВ Гурра, Кичево	2	0	ТВ Боем, Кичево	1	1
ТВ Вис, Струмица	8	7	ТВ Феста, Куманово	2	2	ТВ НТВ, Охрид	0	5
ТВ Еми, Радовиш	8	8	ТВ Жупа, Центар Жупа	2	1	ТВ Аниса, Пласница	1	1
ТВ Здравкин, Велес	6	6	ТВ ВТВ, Валандово	1	2	ТВ Менада, Тетово	0	7
ТВ Коха, Тетово	6	5	ТВ Свет, Свети Николе	1	4	ТВ Канал 21, Велес	0	2
ТВ Арт, Тетово	5	6	ТВ Нова, Куманово	1	1	ТВ Интел, Струмица	0	4
ТВ Меди, Битола	4	2	ТВ Нова, Гевгелија	1	1	ТВ Дуе, Гостивар	0	0
ТВ Хана, Куманово	4	3	ТВ Орбис, Битола	3	0	ТВ Далга КРТ, Куманово	0	1
ТВ Протел, Пробиштип	3	2	ТВ Морис, Охрид	3	2	ТВ Арт Канал, Струга	0	3
ВКУПНО							120	147

Извор: Централен регистар на РМ/ Совет за радиодифузија